

ZPRAVODAJ

MINISTERSTVA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Květen 2008

Ročník XVIII

číslo 5

ČASOPIS SE TISKNE NA RECYKLOVANÉM PAPIRU

S probuzením jara se mezi zbytky sněhu v Chráněné krajinné oblasti Orlické hory objevily fialové květy šafránu karpatského (Crocus heuffelianus). Tato hlíznatá rostlina patří ke kriticky ohroženým druhům naší květeny, je chráněna zákonem. V České republice se s ní můžeme setkat jenom na několika místech.

Foto R. Remeš, Správa CHKO Orlické hory, www.nature.cz

OBSAH

• **UDÁLOSTI MĚSÍCE** • Operační program Životní prostředí: peníze už míří k žadatelům (2) • Podpora pro ekologičtější vytápění (3) • Priorita – časopis pro žadatele o evropské peníze (4) • Evropští ministři o budoucnosti lesů a biopaliv (4) • Zprávy ze správy životního prostředí (6) • **ROZHOVOR** • Vojtěch Kotecký – Ekologie je ekonomická příležitost (14) • **ANALÝZY, SOUHRNY, KOMENTÁŘE** • Náhrada újmy z důvodu ochrany přírody (18) • Celoevropská ekologická síť (20) • CO₂ vy na to? (26) • Enersol 2008 (28) • Budoucnost bez jedů (30) • Změny mezinárodních smluv v oblasti životního prostředí (30) • **TIP** • Jizerky slaví 40 (32) •

OPERAČNÍ PROGRAM ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ: PENÍZE UŽ MÍŘÍ K ŽADATELŮM

Přestože Operační program Životní prostředí (OPŽP) byl podepsán v druhé polovině prosince 2007, Státní fond životního prostředí, který je pro OPŽP zprostředkujícím subjektem, již zpracovává téměř dva tisíce žádostí za desítky miliard korun, které přijal v rámci tří dosud vyhlášených výzev. Ještě před definitivním schválením OP Životní prostředí Evropskou komisí byl Státní fond životního prostředí ČR schopen otevřít celkem šest ze sedmi oblastí OPŽP.

V první výzvě Operačního programu Životní prostředí, která byla vyhlášena již 29. června 2007, Státní fond životního prostředí obdržel celkem 696 žádostí na částku převyšující 25 miliard korun, ze kterých byly akceptovány 553 žádosti. Od 3. září do 26. října 2007 byly přijímány projekty z pěti celkem sedmi prioritních os. Výzva byla určena především pro žadatele z řad nepodnikatelských subjektů, jako jsou obce, města a kraje, příspěvkové organizace, obecně prospěšné organizace, občanská sdružení nebo církve. Z akceptovaných žádostí jich bylo 366 za více než 10 miliard korun schváleno a 25. ledna tohoto roku ministrem Martinem Bursíkem podepsáno.

„Úspěšní žadatelé z první výzvy Operačního programu Životní prostředí už v současné době mohou čerpat finanční prostředky. Snažíme se vycházet žadatelům maximálně vstříc a jedním z těchto kroků je i zrychlené financování projektů s platbami do třiceti dnů od předložení neuhrazených faktur. Proto je Operační program Životní prostředí první z 26 operačních programů v České republice, který umožňuje čerpání evropských peněz,“ uvedl Petr Štěpánek, ředitel Státního fondu životního prostředí.

Druhá výzva byla vyhlášena 29. října 2007 na projekty k ochraně přírody a krajiny. V jejím rámci SFŽP přijal 598 žádostí na celkovou částku 3,79 miliardy korun. Třetí výzvu Státní fond životního prostředí vyhlásil 21. prosince 2007. Týkala se mj. využívání obnovitelných zdrojů energie ve školách a školských zařízeních. Příjem žádostí pro tuto oblast byl ukončen 31. ledna letošního roku a na SFŽP dorazilo 679 žádostí o dotaci za 9,93 miliardy korun. Projekty z 2. výzvy a projekty ze 3. výzvy, podané v rámci prioritní osy 3 – Udržitelné využívání zdroje energie, budou schvalovány v první polovině května t.r.

Žádosti o dotace podané na třetí výzvu, a to na projekty v rámci prioritní osy 1 – Zlepšování vodohospodářské infrastruktury, SFŽP přijímal do 30. dubna. Žádosti o dotace na tzv. velké projekty nad 25 milionů eur budou přijímány až do 19. prosince 2008.

Operační program Životní prostředí předpokládá čerpání finanční podpory z Evropského fondu pro regionální rozvoj (ERDF) a z prostředků Fondu soudržnosti (FS). Program čerpá 18,4% z 26,96 miliardy eur,

OPERAČNÍ PROGRAM ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Rozdělení alokace dle prioritních os

Prioritní osa	Název prioritní osy	Fond EU	Rozdělení fin. prostředků (EUR)
1	Zlepšování VH infrastruktury a snižování rizika povodní	FS	1 988 552 501
2	Zlepšování kvality ovzduší a snižování emisí	FS	634 146 020
3	Udržitelné využívání zdrojů energie	FS	672 971 287
4	Zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování starých ekolog. zátěží	FS	776 505 331
5	Omezování průmyslového znečištění a environ. rizik	ERDF	60 605 709
6	Zlepšování stavu přírody a krajiny	ERDF	599 423 825
7	Rozvoj infrastruktury pro environ. vzdělávání, poradenství a osvětu	ERDF	42 452 678
8	Technická asistence	FS	143 209 747
Celkem			4 917 867 088
Z toho FS			4 215 384 886
Z toho ERDF			702 482 212

www.opzp.cz / tel.:na linka 800 200 100 / www.fondy.cz / www.mzp.cz

OPERAČNÍ PROGRAM ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Dokumentace OPŽP

Žadatel se musí řídit těmito závaznými dokumenty:

- Programový dokument Operačního programu Životní prostředí
- Implementační dokument OPŽP
- Směrnice MŽP č. 7/2007
- Závazné pokyny pro žadatele
- Metodika zadávání veřejných zakázek
- Výzva k předkládání žádostí (v aktuálním znění pro příslušnou výzvu)
- a další dokumentaci (Manuály, příručky, apod.)

Ke stažení na www.opzp.cz

www.opzp.cz / tel.:na linka 800 200 100 / www.fondy.cz / www.mzp.cz

OPERAČNÍ PROGRAM ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

DOPORUČENÍ

- pečlivě si **prostudujte dostupné informace**
- **pozor na hochštapery**
- nejdůležitější - soulad projektu s dotačním programem
- spočítejte si výši dotace a zajistěte spolufinancování, nepřeceňovat
- začněte zpracovávat projekt s dostatečnou **časovou rezervou** (největší problém u příloh)
- neváhejte vše **konzultovat**
- **nepodceňujte realizační** (výběrová řízení, dodavatelé atd.) a **monitorovací fázi projektu** (udržitelnost projektu, monitor. ukazatele výsledku a dopadu – ekologický přínos)
- **nepodvádějte**

www.opzp.cz / tel.:na linka 800 200 100 / www.fondy.cz / www.mzp.cz

Z prezentace ředitele SFŽP Petra Štěpánka.

určených ze strukturálních fondů EU pro Českou republiku. Celkem OPŽP nabídne přes 5,2 miliardy eur, tj. cca 150 miliard Kč. Jde o druhý největší operační program pro ČR v programovém období 2007 – 2013.

Schválením tohoto operačního programu získala Česká republika přístup k prostředkům určeným na projekty podporující zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní (1989 mil. EUR), zlepšení kvality ovzduší a snižování emisí (634 mil. EUR), udržitelné využívání zdrojů energie (673 mil. EUR), zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování starých ekologických zátěží (777 mil. EUR), omezování průmyslového znečištění a snižování

environmentálních rizik (61 mil. EUR), zlepšování stavu přírody a krajiny (599 mil. EUR) a rozvoj infrastruktury pro environmentální vzdělávání, poradenství a osvětu (42 mil. EUR).

Podrobné informace k Operačnímu programu Životní prostředí, včetně kompletního textu třetí výzvy, fotografií a loga ke stažení, najdete na <http://www.opzp.cz>, informace lze získat i na bezplatné lince 800 260 500.

Řídícím orgánem pro OPŽP je Ministerstvo životního prostředí ČR.

*Lenka Brandtová,
tisková mluvčí SFŽP ČR,
kráceno (red)*

PODPORA PRO EKOLOGIČTĚJŠÍ VYTÁPĚNÍ

Podpora výměny starých kotlů na uhlí za moderní vytápění obnovitelnými energetickými zdroji je od 25. března 2008 otevřena i pro domácnosti poté, co ministr životního prostředí Martin Bursík podepsal finální znění směrnice, které umožnily Státnímu fondu životního prostředí (SFŽP) příslušný dotační program otevřít.

„Cílem je, aby co nejvíce z 450 000 domácností, které dnes vytápějí uhlím, mohlo přejít na modernější a ekologičtější způsob vytápění. My jim nabízíme pomocnou ruku – finanční podporu investice,“ vysvětluje ministr životního prostředí Martin Bursík.

Vytápění uhlím je významným zdrojem znečištění ovzduší především prachovými částicemi, ale rovněž emisí skleníkového plynu oxidu uhličitého. Vytápění uhlím znamená často i na venkově ve výsledku znečištění ovzduší srovnatelné s úrovní v průmyslových městech. Kromě toho je uhlí neobnovitelný zdroj, jehož dobývání znamená poškozování české krajiny a do budoucna potenciální ohrožení pro další obce, jako je Horní Jiřetín či Černice.

Státní fond životního prostředí proto otevřel domácnostem možnost požádat o investiční podporu instalace kotle na vytápění (či kogeneraci tepla a elektřiny) s využitím biomasy, solárních systémů

pro ohřev užitkové vody či pro přitápění, a také pro instalaci tepelných čerpadel.

Podpora u kotlů na biomasu a solárních panelů může dosáhnout až 50 % investičních nákladů, u tepelných čerpadel až 30 % nákladů. Maximální výše podpory může být 50 000 Kč u kotlů na biomasu a solárních systémů na ohřev vody, u tepelných čerpadel a solárních systémů pro přitápění může dotace dosáhnout až 60 000 Kč.

Jedná se o Přílohy II Směrnice MŽP o poskytování finančních prostředků ze SFŽP na opatření v rámci Státního programu na podporu úspor energie a využití obnovitelných zdrojů energie, platné pro rok 2008. Viz <http://www.env.cz>, <http://www.sfzp.cz> – Národní programy podpory.

Jakub Kašpar, tiskový mluvčí MŽP

DOMÁCNOSTI MOHOU ŽÁDAT O DOTACI

Státní fond životního prostředí ČR začal 25. března přijímat žádosti o investiční podporu instalace kotle na vytápění (či kogeneraci tepla a elektřiny) s využitím biomasy, solárních systémů pro ohřev užitkové vody či pro přitápění a také pro instalaci tepelných čerpadel. Žádosti bude přijímat až do 31. prosince 2008.

Na podporu ekologického vytápění Ministerstvo životního prostředí ČR (MŽP) vyčlenilo částku 100 milionů korun. Žadatelé by neměli otálet. Čím dříve svou žádost podají, tím větší budou mít šanci finanční podporu získat.

Podporu bude SFŽP poskytovat pouze na kotle na biomasu nebo tepelná čerpadla včetně příslu-

šenství, která nahrazují původní kotle na pevná fosilní paliva.

Předpokladem pro přijetí žádosti je mimo jiné i fakt, že systém je již prokazatelně v trvalém provozu, maximálně však 18 měsíců. Podpora se dále vztahuje pouze na akce, jejichž realizace a financování byly zahájeny po 1. lednu 2005.

Přesné znění směrnice je zveřejněno na webových stránkách MŽP ČR a SFŽP ČR (<http://www.sfzp.cz>).

*Lenka Brandtová,
tisková mluvčí SFŽP ČR,
kráceno (red)*

PRIORITA – ČASOPIS PRO ŽADATELE O EVROPSKÉ PENÍZE

Státní fond životního prostředí ČR připravil pro zástupce obcí, státní instituce i širokou veřejnost časopis Priorita, který má pomoci čtenářům k lepší orientaci v dotační politice Evropské unie a České republiky.

Po úspěšné Zelené lince 800 260 500, jejíž vyškolení pracovníci odpovídají na dotazy týkající se Operačního programu Životní prostředí, je to další krok Státního fondu životního prostředí v komunikaci s veřejností. Cílem časopisu je informovat o nových možnostech čerpání dotací, nabídnout čtenářům zkušenosti jiných měst s jejich čerpáním a provést případné žadatele úskalími legislativy srozumitelnou formou. První číslo je věnováno zejména vodohospodářské infrastruktúře, tedy prioritní ose 1, na kterou je alokováno 40,4 % ze 150 miliard korun, které Operační program Životní prostředí nabízí svým žadatelům.

„Časopis Priorita má ukázat našim potencionálním žadatelům, že získat dotace z Operačního programu Životní prostředí není tak složité, jak by se mohlo na první pohled zdát. Čtenáři v časopise najdou prak-

tické rady, jak se vyhnout častým omylům a chybám při podávání žádostí. Uvidí, jak jsou úspěšná jiná města či obce. Doufáme, že časopis přinese své ovoce ve formě zajímavých a dobře zpracovaných projektů v oblasti životního prostředí,“ uvedl Petr Štěpánek, ředitel Státního fondu životního prostředí.

Priorita bude vycházet měsíčně a bude distribuována zdarma. Zájemci o časopis se mohou zaregistrovat k jeho odběru na stránkách Státního fondu životního prostředí ČR www.sfzp.cz a na stránkách Operačního programu Životní prostředí www.opzp.cz.

*Lenka Brandtová,
tisková mluvčí SFŽP ČR,
kráceno (red)*

EVROPŠTÍ MINISTŘI O BUDOUCNOSTI LESŮ A BIOPALIV

Ve slovinském Brdu se 11. dubna 2008 sešli na neformálním zasedání Rady EU pro životní prostředí ministři životního prostředí zemí Evropské unie. Klíčovými body jednání byla opatření k adaptaci na změnu klimatu, související s využíváním lesní biomasy, a dopad těchto opatření na biodiverzitu.

Téma neformálního zasedání bylo zvoleno v souvislosti se dvěma prioritami slovinského předsednictví Rady EU, kterými jsou změna klimatu a biodiverzita. Ministři chtěli zdůraznit potřebu větších synergií mezi opatřeními souvisejícími se změnou klimatu a zachováním přírodní rozmanitosti. S tím souvisí nutnost vytvořit kritéria pro udržitelné využívání lesní biomasy.

„Lesy, které mají nezastupitelnou úlohu při snižování emisí skleníkových plynů, ohrožuje odlesňování, nevhodná druhová skladba, ale také změna klimatu, konkrétně zvyšující se frekvence bouří, požárů, intenzivnějších období sucha a podobné klimatické jevy,“ uvedl ministr Bursík. Žádná účinná politika změny klimatu a adaptace na ni nemohou efektivně fungovat

Místopředseda výboru pro životní prostředí Evropského parlamentu Johannes Blokland (vlevo) s výkonným ředitelem European Environment Bureau Johnem Hontelezem.

Martin Bursík mezi Kerstin Niblaeus z Generálního sekretariátu Rady EU (vlevo) a státní tajemnicí francouzského ministerstva životního prostředí Nathalie Kosciusko-Morizet.

Nathalie Kosciusko-Morizet s evropským komisařem pro životní prostředí Stavrosem Dimasem.

Martin Bursík a Janez Podobnik.

bez propojení s opatřeními na ochranu lesů a všech jejich funkcí.

Ve Slovinsku, které je známo velmi kvalitní péčí o své lesy v celoevropském kontextu, se hovořilo o bioenergetickém potenciálu lesů a vhodném využití lesní biomasy v druhé generaci biopaliv.

„Je potřeba detailně pokračovat v diskusi o druhé generaci biopaliv, konkrétně nesmíme zapomínat na možné negativní důsledky pro přírodní rozmanitost druhů v případě využití lesní biomasy pro produkci biopaliv. Nicméně v biopalivech druhé generace je budoucnost rozvoje biopaliv jako celku. Bez nich desetiprocentního podílu biopaliv na palivovém mixu dosáhnout nemůžeme, chceme-li zároveň zabránit negativním dopadům na přírodu,“ soudí ministr Bursík.

Ve slovinském Brdu se diskutovalo o stoupajícím tlaku na využívání lesní biomasy jako zdroje pro biopaliva druhé generace a o dopadu těchto aktivit na přírodní rozmanitost druhů v lesích.

Ministr Martin Bursík během zasedání Rady zdůraznil nutnost sdílet informace a zkušenosti, které jednotlivé členské země získávají ze svých vědecko-výzkumných projektů. Ty totiž mohou být prospěšné všem při hledání vhodných alternativ a řešení, která budou udržitelná pro zachování přírodní rozmanitosti druhů v lesích.

„Lesy pokrývají třetinu území ČR. Z nedávné studie jsme zjistili, že zpracováním domovního odpadu bychom mohli získat až dvojnásobné množství energeticky využitelné biomasy, než je možné využít z našich

Pracovní večeře pořádaná předsedajícím ministrem životního prostředí Slovinska Janezem Podobnikem.

lesů,“ řekl ministr Bursík. Na druhou stranu, Česká republika by mohla využít zkušenosti skandinávských států s pilotními projekty rafinerií na biopaliva druhé generace.

Účastníci neformální rady se shodli na tom, že lesy hrají klíčovou roli při snižování emisí skleníkových plynů. Bohužel jsou ale ohroženy odlesňováním a také měnícím se klimatem, konkrétně častějšími ničivými bouřkami, požáry, intenzivnějšími obdobími sucha a dalšími negativními přírodními jevy. Cíl EU zvýšit podíl „zelené“ energie na 20% a podíl biopaliv v rámci motorových paliv na 10% do roku 2020 pravděpodobně zvýší tlak na využití lesní biomasy, a to nejen v rozvojových zemích.

Veškerá opatření v této oblasti proto musí brát v úvahu zachování přírodní rozmanitosti druhů, shodli se ministři a zdůraznili, že zásadním kritériem při rozhodování, jak a kolik biomasy vyprodukovat a na co ji využít, by měla být energetická efektivita.

Na jednání se také znovu hovořilo o možnostech budoucího využití části prostředků, které přijdou do státních rozpočtů jednotlivých zemí ze systému obchodování s povolenkami CO₂, na lokální projekty zaměřující se na prevenci a boj proti odlesňování.

Další informace: <http://www.eu2008.si>

„Rodinné foto“ ze slovinského setkání Rady EU pro životní prostředí.

*Barbora Petrová,
tiskové oddělení MŽP,
upraveno (red)
Foto www.eu2008.si*

ZPRÁVY ZE SPRÁVY ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Zprávy v této rubrice pocházejí z tiskového a informačního servisu ministerstva životního prostředí a dalších resortních a spolupracujících organizací, které jsou za zprávami uvedeny jako zdroj. Zprávy jsou redakčně kráceny a upraveny.

JAVORINA BEZ ZÁSAHŮ ČLOVĚKA

Lesy České republiky, s. p., a Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (AOPK ČR) – Správa Chráněné krajinné oblasti Bílé Karpaty – uzavřely ve Zlíně smlouvu o zlepšování skladby lesních porostů v lokalitě Javorina.

Lokalita Javorina v Chráněné krajinné oblasti Bílé Karpaty se bude vyvíjet bez jakýchkoliv úmyslných zásahů člověka. Dnes uzavřená smlouva má na vymezeném území vytvořit základní předpoklady pro uchování a obnovu přirozeně se vyvíjejících lesních ekosystémů a umožnit jejich další vývoj při maximálním omezení lidských zdrojů. Lokalita bude následně dlouhodobě sledována a zkoumána.

Dohodu o bezzásahovém území Javorina podepsali Ing. Jiří Novák, generální ředitel Lesů ČR, a RNDr. František Pojer, ředitel AOPK ČR. „Lesům ČR nejde jen o to vytěžit z lesa co nejvíc dřeva. Naším cílem je také uchování přírodních unikátních lokalit, jako je například Javorina,“ řekl generální ředitel Lesů ČR Ing. Jiří Novák. Ředitel AOPK ČR RNDr. František Pojer dodal: „Kvalitní spolupráce se státním podnikem LČR si vážíme. Společnými silami se nám daří podporovat přirozené procesy v české krajině, které mají i oporu v zákoně.“

Nové bezzásahové území Javorina se nachází v Chráněné krajinné oblasti Bílé Karpaty a celkovou rozlohou 165,98 ha je součástí Národní přírodní rezervace Javorina. Z toho 147,46 ha se nachází na území v působnosti Lesní správy Luhačovice a 18,52 ha leží v obvodu Lesní správy Strážnice. Lokalita je specifická přírodě blízkými listnatými porosty, tvořenými zejména bukem lesním, javorem klenem a jasanem ztepilým. V podrostu pak dominuje sněženka podsněžník, mléčivec alpský a měsíčnice vytrvalá. Lokalita je významným hnízdištěm strakapouda bělohřbetého, lejska bělokrkého a rehka zahradního.

*Bc. Radek Drahný,
mluvčí Lesy ČR, s. p.,
Mgr. Jitka Kozubková,
odd. práce s veřejností AOPK ČR*

MEZINÁRODNÍ KONFERENCE O KLIMATU V BRNĚ

Ministr životního prostředí a místopředseda vlády Martin Bursík převzal záštitu nad konferencí s názvem *Ochrana klimatu – zkušenosti a výzvy ve vašem regionu*, která se konala 27. března 2008 v Brně v kanceláři Veřejného ochránce práv. Konference byla třetí a závěrečnou akcí

Foto Zbyšek Podhrázský, Nadace Partnerství

ze série konferencí organizovaných v českých regionech v rámci projektu Britského velvyslanectví a British Council *Climate Change: Opportunity Through Action* ve spolupráci s Nadací Partnerství a dalšími partnery, mezi nimiž bylo i Ministerstvo životního prostředí ČR. Konference se zaměřila na informace a nápady, jak pomoci své organizaci při přípravě na nízkemisní budoucnost a jak mohou v tomto směru pomoci jednotlivci, místní správa a firmy.

„Ochrana klimatu je nejen mojí, ale celoevropskou prioritou. Bude i jedním z klíčových bodů agendy českého předsednictví. Brněnská konference je šance na výměnu středoevropských zkušeností v této oblasti s odborníky z Velké Británie,“ řekl ministr životního prostředí Martin Bursík. Podle aktuálního průzkumu Eurobarometru jsou změny klimatu nejvýznamnějším ekologickým problémem současnosti – a to podle 57 % Evropanů. Stejný názor sdílí i každý druhý Čech.

Na konferenci navázalo i vyhlášení výsledků soutěže *CO₂ Vy na to?* (více v rubrice Analýzy, souhrny, komentáře). Soutěž byla určena mladým lidem – ti měli za úkol předložit realizovatelné, neotřelé projekty na snížení emisí CO₂ v jejich každodenním prostředí. „Odborná komise vybírala z více než dvou desítek projektů a rozhodování, mezi které tři projekty rozdělit celkovou částku 150 tisíc korun, nebylo jednoduché,“ řekl Zbyšek Podhrázský z Nadace Partnerství.

Další informace: www.nadacepartnerstvi.cz.

*Jakub Kašpar,
tiskový mluvčí MŽP, upraveno (red)*

VEŘEJNOST DOSTANE VÍCE INFORMACÍ O ZNEČIŠTĚNÍ

Vláda na svém jednání 26. března 2008 schválila na návrh ministra životního prostředí Martina Bursíka nové nařízení, které stanovuje seznam znečišťujících

» <http://www.irz.cz>

látky jako styren a formaldehyd v únicích do ovzduší i znečišťující látky v odpadech, a to v širší míře než doposud. Seznam látek, které se budou sledovat v odpadech, byl rozšířen o dalších 16 (jedná se zejména o herbicidy, insekticidy a fungicidy používané v zemědělství, dále o látky používané v chemickém průmyslu k výrobě pesticidů, nátěrových hmot, barviv, detergentů apod.). „Dostupnost informací o životním prostředí je základní podmínkou toho, aby ho lidé mohli účinně chránit. Integrovaný registr znečištění se ukázal jako výborný nástroj, který k tomu vede. Lidé mají přehled, kdo a jak jejich prostředí znečišťuje, což vytváří účinný tlak na znečišťovatele, který vede ke změně technologií a ke snižování znečištění,“ říká ministr životního prostředí Martin Bursík.

Celkový počet látek, které budou v IRZ sledovány, tak stoupne na 93. O všech látkách jsou již v současnosti podrobné údaje (vlastnosti, zdroje emisí, vliv na lidské zdraví a životní prostředí) na internetových stránkách www.irz.cz.

Jakub Kašpar, tiskový mluvčí MŽP

SETKÁNÍ STAROSTŮ NA SPRÁVĚ CHKO BLANÍK

Na Správě Chráněné krajinné oblasti Blaník se na konci března sešli starostové obcí s pracovníky Správy CHKO Blaník. Správa CHKO Blaník v loň-

ském roce vypracovala koncepční dokument Plán péče o CHKO Blaník 2008 – 2017, který byl na setkání představen. Setkání se dále zabývalo tématy oblasti územního plánování, staveb, programu péče o krajinu a možností financování akcí na zlepšení životního prostředí. Diskutovalo se i o možnostech rozvoje turistiky v CHKO Blaník. Setkání proběhlo v pracovní atmosféře, výstupem je přehled problémů a námětů, které bude Správa CHKO Blaník ve spolupráci s obcemi řešit a dále rozvíjet.

*AOPK ČR, CHKO Blaník
Foto www.ochranaprirody.cz*

ŠVÝCARSKÉ FONDY PRO ČESKÉ ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Švýcarsko poskytne České republice v následujících pěti letech téměř půl miliardy korun na projekty zlepšující životní prostředí a infrastrukturu.

Ministr životního prostředí Martin Bursík pověřil Státní fond životního prostředí ČR (SFŽP) rolí zprostředkujícího subjektu pro implementaci projektů, zaměřených na oblast životního prostředí, financovaných z tzv. švýcarských fondů. Řídícím orgánem je ministerstvo financí.

Rámcová dohoda mezi vládou ČR a Švýcarskou federální radou ve věci implementace Programu švýcarsko-české spolupráce na snížení hospodářských a sociálních rozdílů v rámci rozšířené EU byla podepsána 20. prosince 2007 v Bernu.

„Tato rámcová dohoda umožní České republice přijímat během následujících pěti let, tj. do r. 2012, finanční pomoc Švýcarska ve výši 109,78 milionu švýcarských franků, což je přibližně 1,744 miliardy korun. Z této částky je přibližně 30 milionů franků, tedy téměř půl miliardy korun, určeno pro oblast životního prostředí a infrastruktury,“ uvedl ředitel SFŽP ČR, Petr Štěpánek.

Z těchto peněz budou podporovány projekty zaměřené zejména na: ozdravení a modernizaci základní infrastruktury (energetická účinnost, pitná voda, odpadní vody, nakládání s odpady, veřejná doprava); zlepšování podmínek životního prostředí, snižování emisí škodlivých látek, vývoj standardů a norem ekologického monitorování a jejich prosazování; nakládání s toxickými odpady a revitalizaci kontaminovaných průmyslových areálů; plánování územního rozvoje regionů, měst a venkova, pokud jde o využívání půdy, infrastrukturu, životní prostředí apod.; přeshraniční iniciativy na ochranu životního prostředí, např. Životní prostředí pro Evropu; biologickou rozmanitost a ochranu přírody.

Z regionálního hlediska budou podporovány projekty týkající se Moravskoslezského a Olomouckého kraje, případně kraje Zlínského. Mezi cílové oblasti, kromě životního prostředí a infrastruktury, patří také bezpečnost, stabilita a podpora reforem, podpora soukromého sektoru a lidský a sociální rozvoj. Po příjmech podpory bude vyžadována finanční spoluúčast.

Program švýcarsko-české spolupráce je součástí plánu na snížení hospodářských a sociálních rozdílů v rámci rozšíření Evropské unie a je doplňkem ke kohezním fondům. Na jeho základě poskytne Švýcar-

ská konfederace v následujícím pětiletém období celkem miliardu švýcarských franků deseti státům, které v roce 2004 společně vstoupily do EU. Výše příspěvku jednotlivým zemím se odvíjí od počtu obyvatel v těchto zemích.

Lenka Brandtová, tisková mluvčí SFŽP ČR

NEJCENNĚJŠÍ LESY ŠUMAVY BUDOU PONECHÁNY PŘIROZENÉMU VÝVOJI

Po orkánu Kyrill mají být lesy v těch nejcennějších místech Národního parku Šumava ponechány přirozenému vývoji – vyplývá to z rozhodnutí, které 7. dubna 2008 podepsal ministr Bursík. Na základě doporučení rozkladové komise ministerstva tak potvrdil původní rozhodnutí ministerstva z března loňského roku a zamítl rozklad, který podaly některé obce a občanská sdružení.

„Lesy v těch nejcennějších částech národního parku necháváme samovolnému vývoji právě proto, že jde o národní park, nikoli hospodářský les. Jeho účelem není produkce dřeva. Rozkladová komise potvrdila, že původní rozhodnutí MŽP bylo vydáno zcela v souladu s platnými právními předpisy,“ říká ministr Bursík. „Ostatně samotný orkán Kyrill ukázal, jak byly zásahy do přirozeného vývoje v minulosti škodlivé. Kyrill kácel stromy především tam, kde se dříve zasahovalo proti kůrovci a lesní porost se tak otevřel ničivému větru. Že se větru, dešti a přírodě vůbec poroučet nedá, jsme si snad vyzkoušeli mnohokrát. Kroky, které děláme, povedou k dlouhodobě stabilním šumavským ekosystémům tak, aby se tu nestřídala každých osmdesát let po velké vichřici smrková monokultura s kalamitní holosečí,“ dodává ministr.

MŽP rozhodlo v březnu loňského roku o ponechání zhruba 140 000 m³ kalamitního dřeva v I. a II. zónách NP Šumava přirozenému vývoji. Rozhodnutí se týkalo nejcennějších částí národního parku, které by sanačními zásahy významně utrpěly. Valnou většinu kalamity, která čítala celkem cca 800 000 m³ spadlých stromů, naopak Správa NP Šumava odtěžila v nejrychlejší možném termínu, aby zabránila možnému rozšíření lýkožrouta smrkového (kůrovce) mimo lesy národního parku.

Plný text ministerova rozhodnutí je k dispozici na www.env.cz.

Jakub Kašpar, tiskový mluvčí MŽP

DISKUSE K AKTUALIZACI STRATEGIE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE ČR

V rámci aktualizace Strategie udržitelného rozvoje České republiky (dále jen „Strategie“) na základě usnesení vlády č. 1434 ze dne 19. prosince 2007, jímž bylo místopředsedovi vlády a ministru životního prostředí a zároveň výkonnému místopředsedovi Rady vlády pro udržitelný rozvoj uloženo předložit vládě návrh aktualizace Strategie udržitelného rozvoje České republiky do 30. listopadu 2009, realizuje ministerstvo životního prostředí ve fázi přípravy základní koncepce nové Strategie připomínkové řízení se zahrnutím co možná nejširšího spektra subjektů české společnosti.

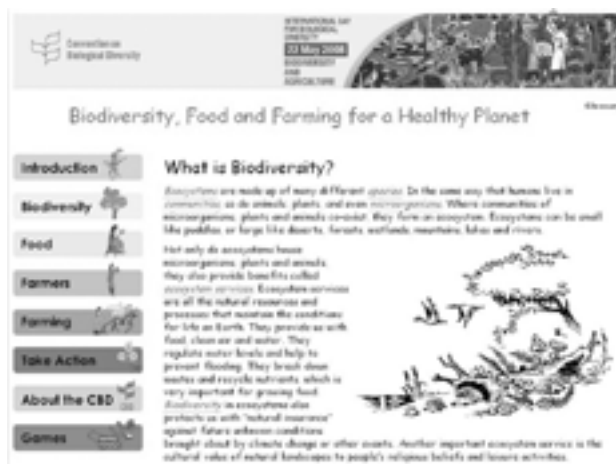
Všechny zainteresované subjekty – podnikatelé, nevládní neziskové organizace, jednotlivé fyzické osoby, odborníci, zaměstnanci státní správy a další organizace – jsou tímto žádány o návrhy základních směrů a pojetí aktualizované Strategie, tak aby odrážela stav a trendy v oblasti udržitelného rozvoje České republiky a nejlepší mezinárodní praxi.

Jako základní materiály pro zorientování v současném stavu přípravy aktualizace Strategie v České republice a umožnění srovnání českého přístupu s uznávanými příklady nejlepší mezinárodní praxe v oboru poslouží dokument *Principy, nástroje a návrh priorit pro dopracování aktualizované Strategie udržitelného rozvoje České republiky (2007)*. Tento materiál byl schválen vládou jako podklad pro dopracování aktualizace Strategie na konci r. 2007 a sloužil jako výchozí bod pro výše uvedené usnesení vlády č. 1434, dále pak odkazy na tzv. Obnovenou strategii udržitelného rozvoje Evropské unie a strategie udržitelného rozvoje platné ve Spojeném království Velké Británie a Severního Irska, ve Švédském království, v Rakouské Republice a ve Finské republice, vše dostupné z webu MŽP www.env.cz/ Archív aktualit. Dále se tu nachází i prezentace ředitele odboru politiky životního prostředí Pavla Šremera, prom. biol., obsahující m.j. harmonogram přípravy aktualizace a stěžejní priority Obnovené strategie udržitelného rozvoje Evropské unie.

Databáze, do které je možné vkládat podněty a připomínky pro podporu aktualizace Strategie, je přístupná v období od 10. dubna 2008 do 12. května 2008. Doručené příspěvky si lze prohlédnout po kliknutí na odkaz s názvem Vstup do databáze příspěvků Hlavní směry aktualizované SUR ČR.

Aktualita MŽP, upraveno (red)

NOVÝ VÝUKOVÝ PROGRAM O BIODIVERZITĚ

K výuce přírodopisu, biologie, ekologické výchovy, ale také angličtiny mohou využít učitelé, žáci i studenti vzdělávací modul o biodiverzitě, který připravil sekretariát Úmluvy o biologické rozmanitosti (CBD) na svých internetových stránkách.

Informace na webovém portálu CBD přijatelnou formou seznamují žáky i studenty s tím, co vůbec znamená biodiverzita či biologická rozmanitost, ale

také, jaké zákonitosti platí a fungují v přírodě a ekosystémech. Stránky vysvětlují, jaký význam mají k přírodě šetrné způsoby hospodaření v krajině pro rozmanitost živé přírody, a jak důležité je její zachování pro člověka.

Žáci a studenti mohou zábavnou formou ilustrací a interaktivních textů získat znalosti z této oblasti kliknutím na odkaz <https://www.cbd.int/ibd/2008/youth>. Pedagogové základních a středních škol si pak mohou celý studijní program stáhnout v podobě menší brožury společně s návrhem pěti vyučovacích hodin na <https://www.cbd.int/ibd/2008/Resources/teachers.shtml>.

Kromě rozšíření vědomostí o ekologické výchově a udržitelném rozvoji tak mají žáci a studenti zároveň možnost procvičit si anglický jazyk a tematickou terminologii.

Biodiverzita v zemědělství je také letošním hlavním tématem Mezinárodního dne biodiverzity, který se pravidelně na celém světě koná 22. května.

Další informace: <http://www.cbd.int>, <http://www.chm.nature.cz>, <https://www.cbd.int/ibd/2008/youth>, <https://www.cbd.int/ibd/2008/Resources/teachers.shtml>

*Barbora Petrová,
tiskové oddělení MŽP*

VÝZKUM A VÝVOJ V PŮSOBNOSTI MŽP PRO ROK 2008

Ministerstvo životního prostředí zveřejnilo 9. dubna 2008 výsledky hodnocení návrhů projektů podaných do veřejné soutěže na řešení Resortního programu výzkumu v působnosti ministerstva životního prostředí s počátkem řešení projektů v roce 2008 v těchto programech: Změna klimatu, omezování znečištění a rizik, Udržitelné využívání zdrojů, Výzkum environmentálních technologií, Pozorování Země a nástroje pro posuzování. Výsledky jsou dostupné na www.env.cz v archívu aktualit.

(red)

EKOLOGICKY ŠETRNÉ PELETY A OBCHODY

Ministr životního prostředí schválil kritéria pro udílení ekoznačky v kategorii Topné pelety z bylinné fytohmoty. Pelety musí být vyrobeny z rostlin, které nemají dřevitý stonek a které odumírají na konci vegetační doby – tedy např. z kukuřičné a řepkové slámy, obilné slámy, sena apod. Výrobci, dovozci či prodejci tohoto druhu paliva, které je vyrobeno bez přídavných pojiv, tak mají možnost získat certifikát Ekologicky šetrný výrobek.

Agentura pro ekologicky šetrné výrobky a služby se na základě mnoha podnětů rozhodla připravit návrh směrnice, po jejímž získání by mohli provozovatelé obchodů získat certifikát Ekologicky šetrná služba. Kritéria jsou rozdělena do dvou částí – na povinná a nepovinná. Nyní je návrh k připomínkování široké odborné i laické veřejnosti. Pro více informací se obraťte na e-mail Petr.Saifrid@seznam.cz.

*CENIA, česká informační agentura
životního prostředí*

MINISTR ON-LINE V RESPEKTU

Martin Bursík odpovídal 15. dubna 2008 on-line na otázky čtenářů týdeníku Respekt. Mimo jiné se vyjádřil k biopalivům a jejich podílu na snižování emisí oxidu uhličitého a také se postavil za severní variantu severozápadní části silničního okruhu kolem Prahy, o jehož trasu se vede letitý spor.

(qá)

Najdete odvahu postavit se biopalivům? Celkový podíl na snížení emisí CO₂ využíváním biopaliv je minimální, ale následky jsou v globálním měřítku katastrofické (zabírání půdy, hladomory, pesticidy, GMO). Není na čase uznat, že se jedná o krok špatným směrem?

Pepa

Problém není černobílý. Biopaliva a hodnocení jejich energetické náročnosti během celého životního cyklu „life cycle assesment“ byla jedním z témat neformální rady ministrů životního prostředí tuto sobotu v Lublani. Nový energeticko-klimatický balíček Evropské komise, který se teď projednává, obsahuje i návrh kritérií udržitelnosti biopaliv. Vycházíme z toho, že pouze biopaliva, která sníží emise oxidu uhličitého nejméně o 35% ve srovnání s benzínem a naftou, budou považována za ekologicky přínosná. Velikou budoucnost mají biopaliva II. generace, která se vyrábějí synteticky z dřeva, slámy, cukrové třtiny a v budoucnu z jakéhokoli biologicky rozložitelného odpadu. tato paliva mají až cca 8x nižší emise skleníkových plynů v celém životním cyklu. Biopaliva nejsou krokem špatným směrem, ale je potřeba rozlišovat a investovat do moderních technologií II. generace.

Martin Bursík
(Odpovězeno: 15.04.2008 14:38)

Zdroj: www.respekt.cz

MŽP PŘIPRAVUJE OPATŘENÍ KE ZLEPŠENÍ KVALITY OVZDUŠÍ

Evropská unie schválila 14. dubna 2008 v Lucemburku směrnici o kvalitě ovzduší, která stanovuje přísnější limity pro jemné prachové částice, které jsou nejvíce nebezpečné pro lidské zdraví. Ministerstvo životního prostředí ČR již od loňského roku připravuje zákon o ochraně ovzduší a další opatření, zejména v oblasti dopravy a vytápění domácností, vedoucí ke zkvalitnění vzduchu a dosažení nově stanovených limitů.

Nová směrnice nastavuje normy a cíle pro snížení koncentrace jemných prachových částic menších než 2,5 mikrometru (PM_{2,5}). Ty se v dýchacím ústrojí dostávají nejhluběji a patří společně s hrubými prachovými částicemi, jejichž limity jsou již delší dobu stanoveny, mezi nejvíce nebezpečné pro lidské zdraví.

Na základě dokumentu EU jsou jednotlivé členské státy povinny zredukovat množství prachových částic v ovzduší průměrně o 20 % do roku 2020. Směrnice zároveň zavazuje země EU k tomu, aby své obyvatelé v městských oblastech vystavovaly nanejvýše 25 mikrogramům těchto částic na metr krychlový. Těto hodnoty musí dosáhnout do roku 2015 nebo, kde je to možné, už do roku 2010.

V reakci na nově schválenou směrnici bude ČR novelizovat své právní předpisy a přijme opatření, která povedou k redukci jemných prachových částic v ovzduší.

„Vzhledem ke stanoveným cílům směrnice bude třeba se zaměřit zejména na oblasti dopravy a vytápění domácností,“ uvedl ředitel odboru ochrany ovzduší MŽP Jan Kužel. Konkrétně půjde například o stanovení technických požadavků na spalovací zdroje v domácnostech, spalování tuhých fosilních paliv v odpovídajících zdrojích, odklánění dopravy z obydlených částí měst a obcí, zpřísnění systému kontrol technického stavu vozidel, zvýšení horní hranice poplatku za vjezd do center měst a obcí atd.

Potřebu změn v oblasti dopravy a vytápění domácností identifikovala vláda již v Národním programu snižování emisí ČR z června 2007. Velká novela zákona o ochraně ovzduší, kterou MŽP nyní připravuje, bude předložena vládě do konce tohoto roku. Zákon by pak měl vstoupit v platnost nejpozději v roce 2010.

Směrnice podle ředitele Kužela odpovídá očekáváním i požadavkům ministerstva, které se aktivně účastnilo jednání, která schválení směrnice předcházela.

Barbora Petrová, tiskové oddělení MŽP

PRVNÍ LETOŠNÍ ZPRÁVA EVROPSKÉ AGENTURY PRO ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

Do knihovny CENIA, české informační agentury životního prostředí, dorazila v dubnu zásilka s výtisky první letošní zprávy vydané Evropskou agenturou pro životní prostředí (European Environment Agency, EEA) pod titulem *Klima pro změny v dopravě (Climate for a transport change)*.

Hlavní sdělení se dá shrnout do teze, že „neustále rostoucí objem osobní dopravy a tempo růstu nákladní dopravy převyšující tempo růstu ekonomiky způsobuje, že pohyb zboží je navzdory technologickému pokroku méně efektivní“. Studie naléhá na tvůrce politiky, aby stanovili pro toto odvětví náročné, ale realistické cíle, které by zároveň řešily otázku poptávky po přepravě „seriózním a neustraným způsobem“.

„Jsem přesvědčena, že spirálovitý růst emisí z odvětví dopravy můžeme omezit,“ říká profesorka Jacqueline McGladeová, výkonná ředitelka EEA. „Živelný růst dopravních činností s sebou přináší příliš mnoho průvodních jevů, které se týkají nás všech, jako je hluk a znečištění ovzduší. Vážně také poškozuje biologickou rozmanitost v Evropě.“

Studie zahrnující všechny země EU odhaluje, že dobrovolný závazek výrobců automobilů zvýšit efektivnost vozidel nepřinesl dostatečné zlepšení.

Obsazenost soukromých vozidel se navíc postupně snižuje. Přibližně 12 % celkových emisí CO₂ v EU pochází z pohonných hmot osobních automobilů.

Celá zpráva, čítající 52 stran, je k dispozici v angličtině na internetové adrese: reports.eea.europa.eu, nebo ve formě publikace v knihovně CENIA.

CENIA, česká informační agentura životního prostředí

VLÁDA HODNOTILA OPATŘENÍ NA SNIŽOVÁNÍ SKLENÍKOVÝCH EMISÍ

Vláda ČR měla na programu svého zasedání 16. dubna 2008 mj. zprávu o vyhodnocení Národního programu na zmírnění dopadů změny klimatu v ČR. Program byl schválen v březnu 2004 a obsahuje návrhy opatření na snižování emisí skleníkových plynů i adaptačních opatření, která se měla stát součástí politiky většiny vládních resortů. Vyhodnocení programu nyní hodnotí účinky přijatých opatření a redukce emisí dosažené od roku 2004.

Z materiálu vyplývá, že během několika let došlo v rámci všech resortů k významnému pokroku v oblasti snižování emisí skleníkových plynů. Zvyšuje se také podíl obnovitelných zdrojů na výrobě energie, přičemž největší podíl využití představuje biomasa (79%) a vodní elektrárny (11%). Podstatný meziroční nárůst v hrubé výrobě elektřiny vykazují větrné elektrárny, bioplyn a fotovoltaika.

Trend výskytu extrémně vysokých a nízkých teplot.
Zdroj: ČHMÚ. Převzato ze zprávy MŽP ČR Vyhodnocení Národního programu na zmírnění změny klimatu v České republice.

V sektoru zemědělství je největší pozornost věnována vodohospodářským, protierozním a agroenvironmentálním opatřením. V oblasti hospodaření s vodou jsou postupně zaváděna adaptační opatření, která mají omezit hrozbu povodní a zároveň zabezpečit dostatek pitné vody. Jde především o zlepšování vodohospodářské infrastruktury a revitalizace říčních systémů v krajině.

Na druhé straně je česká ekonomika stále energeticky velmi náročná, což znamená i vysoké měrné emise skleníkových plynů (v přepočtu na obyvatele i jednotku HDP). Skleníkové emise z dopravy vykazují trvalý meziroční nárůst, což je způsobeno zejména rozvojem osobní a nákladní automobilové dopravy. Nárůst CO₂ v sektoru dopravy činil 114 % v roce 2006 oproti roku 1993.

Ministerstvo životního prostředí v návaznosti na toto vyhodnocení i na mezinárodní jednání (na úrovni EU i OSN) zpracovává návrh nové politiky ochrany klimatu, který předloží vládě do konce září letošního roku.

Eva Veverková, tiskové oddělení MŽP

DOBROVOLNÉ NÁSTROJE

V polovině dubna vyšlo čtvrté číslo elektronického zpravodaje Dobrovolné nástroje, který se seznamuje s akcemi a aktuálními tématy z oblasti dobrovolných nástrojů ochrany životního prostředí. Zpravodaj je určen všem zájemcům o ochranu životního prostředí, ať už se jedná o podnikatele, podnikové ekology, pracovníky státní či veřejné správy, školství, konzultačních firem a jiné. Pokud máte zájem dostávat zpravodaj přímo na svoji e-mailovou adresu, zajistěte si tuto službu u Mgr. Kláry Najmanové (klara.najmanova@cenia.cz).

*CENIA, česká informační agentura
životního prostředí*

JARO PRO ZEMI 2008

V pátek 21. března, v první jarní den, začala kampaň Jaro pro Zemi. Koordinátorem projektu je odbor vnějších vztahů MŽP. Pokud se kdokoli rozhodne připojit, stačí, když zašle informace o akci s kontaktními

údaji na adresu jaroprozemi@env.cz. Akci zařadí MŽP do kalendáře na webových stránkách MŽP a organizátor akce získá také možnost využívat logo kampaně Jaro pro Zemi.

Letos bylo Jaro pro Zemi zahájeno vyhlášením druhého ročníku dětské výtvarné soutěže *Můj kousek Země 2008*, kterou pořádají Česká geologická služba a Ministerstvo životního prostředí ČR. Loňský první ročník soutěže *Můj kousek Země* byl připraven v souvislosti s nadcházejícím Mezinárodním rokem planety Země 2008, který byl vyhlášen na základě společné iniciativy Mezinárodní unie geologických věd a organizace UNESCO v lednu 2006. Tato, svým rozsahem dosud zcela mimořádná celosvětová iniciativa, má za cíl připomenout a přiblížit opomíjený význam geověd pro ochranu planety Země, její přírody a životního prostředí a optimální využívání přírodních zdrojů. Tématem letošního druhého ročníku výtvarné soutěže *Můj kousek Země 2008* je kreslený příběh s tematikou ochrany životního prostředí. Děti mají možnost ztvárnit příběh pojednávající o ochraně nebo naopak ničení životního prostředí na naší planetě. Může to být skutečná událost, která se odehrála v okolí školy, u sousedů, ve městě, ve kterém děti žijí, nebo třeba i fiktivní příběh obsahující představy, jak by se měly problémy, týkající se prostředí v němž žijeme, řešit. Podrobnosti o soutěži lze nalézt na www.geology.cz/soutez-2008.

V rámci Jara pro Zemi proběhlo v Brně 27. března vyhlášení výsledků soutěže CO₂ vy na to? Soutěž pořádala pod záštitou MŽP Nadace Partnerství a British Council. Vítězným se stal nakonec tým studentů Vysoké školy ekonomické, kteří navrhli sérii opatření ke snížení energetické náročnosti provozu svého univerzitního kampusu.

*Andrea Bachtíková, Marta Nováková,
oddělení propagace MŽP*

CELOSTÁTNÍ ANKETA STROM ROKU 2008

Od prvního jarního dne můžete zasílat nominace na titul Strom roku 2008. Anketu již sedmým rokem vyhlašuje Nadace Partnerství. Jejím cílem je upozornit na význam stromů pro životní prostředí a vzbudit zájem lidí o krajinu, ve které žijí. Generálním partnerem programu je společnost Skanska, která na něj v letošním roce věnuje 6,2 milionu korun. Hlavním partnerem ankety Strom roku je společnost Sitronics CZ, záštitu převzal ministr životního prostředí Martin Bursík.

Strom má jako jednoduchý a srozumitelný symbol přivést veřejnost k většímu zájmu o životní prostředí. „Minulé ročníky ukázaly, že vítězné stromy se díky aktivitě a propagaci navrhuje často oblíbenými cíli výletů a významným způsobem stmelují místní komunitu. Díky anketě došlo v předchozích letech k ošetření tří veřejností oblíbených stromů, další tři vítězové byli oceněni slavnostní výsadbou,“ uvedla koordinátorka ankety Pavlína Binková z Nadace Partnerství. „O popularitě ankety svědčí i to, že v minulých ročnících hlasovalo už takřka 200 tisíc osob. Do soutěže o Strom roku se opakovaně s velkým nadšením zapojují školy, které tak mohou rozšířit například výuku ekologické výchovy, vítají ji však i místní zastupitelé, zájmová sdružení, lokální firmy i média,“ doplnila Pavlína Binková.

Ve středu 19. března se v Beňově u Přerova uskutečnilo ocenění loňské vítězky, Stojanovy lípy, výsad-

Stojanova lípa v Beňově u Přerova zvítězila v anketě Strom roku 2007.

Foto Nadace Partnerství

bou nových dřevin. Nad nově vysazenými stromy převzali patronát olomoucký arcibiskup Jan Graubner a starosta Beňova s místními dětmi, výsadby se zúčastnily i další osobnosti veřejného i politického života ČR, včetně jmenovců arcibiskupa Stojana z přerovského okresu. Slavnostní sázení ukončilo šestý ročník ankety, v němž se stala oceněná lípa jasnou favoritkou. Díky nadšení zastupitelstva i dětí se obci s přibližně 670 obyvateli podařilo nashromáždit 22 571 hlasů.

Návrh na Strom roku 2008 může zaslat každý – jednotlivci, rodiny, obce, školy, firmy nebo jakákoli další organizace či instituce – stačí jej do 30. května 2008 doručit na adresu Nadace Partnerství, nebo e-mailem

na strom.zivota@nap.cz. Nominace by měla obsahovat příběh stromu, uvedení lokality, kde strom roste (včetně GPS souřadnice), informace o druhu, výšce, stáří a obvodu stromu a jeho fotografii. Z doručených návrhů vybere porota dvanáct finalistů, pro které bude od srpna do října hlasovat široká veřejnost. Vítězek z tohoto hlasování je určen na výsadbu nových stromů po celé České republice. Odměnou pro vítězný strom je jeho odborné ošetření, spojené s úpravou okolí, které provede zahradnická firma Prostrom na jaře příštího roku. Podrobné informace k anketě naleznete na internetových stránkách www.stromzivota.cz/anketa.

Tisková zpráva Nadace Partnerství

MINISTERSTVO NABÍZÍ SPOLUPRÁCI V DOBĚ ČESKÉHO PŘEDSEDNICTVÍ EU

Ministerstvo životního prostředí v souvislosti s předsednictvím ČR v Radě EU nabízí **spolupráci formou uzavírání dohod konaných mimo pracovní poměr podle zákoníku práce nebo smluv podle občanského zákoníku** na následující činnosti:

- asistence výkonným členům PRES týmů na mezinárodních konferencích
- formální úprava návrhů textů pozic EU (grafická úprava, jazyková kontrola)
- příprava agend pro koordinační jednání EU (administrativní práce, distribuce materiálů v rámci EU koordinací, logistická podpora členům týmu)

Požadavky:

- výborná znalost AJ (na úrovni druhého nebo třetího stupně dle seznamu MŠMT (např. FCE /CAE /státní jazyková zkouška všeobecná) + nejlépe pobyt v anglicky mluvící zemi
- znalost práce s WORDDEM – úprava a formátování dokumentů do standardu požadovaných ve státní správě
- organizační schopnosti, pečlivost, odpovědnost, dobré vystupování, schopnost práce ve stresu.

Kontakt pro zasílání nabídek: Ministerstvo životního prostředí, samostatné odd. zahraničního protokolu, Ing. Jana Fridrichová, Vršovická 65, 100 10 Praha 10, e-mail Jana_Fridrichova@env.cz

Aktualita MŽP

PÁTÝ ROČNÍK VÝTVARNÉ SOUTĚŽE MLADÍ TVŮRCI PRO DUNAJ

Mezinárodní výtvarná soutěž pro děti a mládež s názvem Mladí tvůrci pro Dunaj, která se letos u nás pořádá již popáté, je určena pro děti a mládež z mateřských, základních, středních škol i ze speciálních ústavů a zařízení. Hlavním vyhlášovatelem je Ministerstvo životního prostředí ČR, spoluvyhlašovatelem Ministerstvo zemědělství a státní podnik Povodí Moravy, čeští zástupci v Mezinárodní komisi pro ochranu Dunaje (MKOD). Organizátorem soutěže v České republice je občanské sdružení Unie pro řeku Moravu. Tématem soutěže v letošním roce je využití řek v povodí Dunaje.

Soutěže se mohou zúčastnit tříčlenné týmy dětí, žáků či studentů, kteří trvale žijí v povodí řeky Dunaje (patří sem Morava, vlévající se do Dunaje, a její přítoky), případně navštíví v soutěžním období některou z řek povodí Dunaje (u nás řeka Morava a řeky, které se do ní vlévají) a vytvoří zde prostorové výtvarné dílo inspirované řekou, její faunou a jejím bezprostředním okolím, např. plastiky, mozaiky nebo koláže z přírodního materiálu, jako jsou kameny, obálky, hlína, naplavené dřevo, rákos, suché trávy a květiny aj.

Fotografii práce je třeba zaslat na adresu organizátora do 13. června 2008.

Na základě došlých fotografií vybere komise, složená ze zástupců vyhlášovatelů a organizátorů, do termínu Dne Dunaje (29. června) nejzdařilejší

práce, stanoví národního vítěze a poradí na dalších místech k udělení věcných cen.

Vítězná soutěžní práce bude odeslána do mezinárodní soutěže, kde budou zastoupeny všechny státy na jejichž území zasahuje povodí Dunaje. Vítězové českého kola se spolu s vítězi z ostatních podunajských zemí za odměnu zúčastní společného dvou denního výletu do některého města v povodí Dunaje. V České republice bude uděleno patnáct věcných cen, včetně hlavní ceny, které budou předány v rámci 33. mezinárodní soutěže filmů s tematikou životního prostředí TSTTT, která proběhne od 24. do 30. listopadu 2008 v Uherském Hradišti.

Další informace: <http://www.danubeday.org>, <http://www.uprm.cz>, <http://www.icpdr.org>

Kontakt na organizátora soutěže: Unie pro řeku Moravu, Panská 9, 602 00 Brno, e-mail unie.rekamorava@ecn.cz.

Další kontakty: Lukáš Krejčí, Unie pro řeku Moravu, tel. 545 210 394, krejcilukas@atlas.cz. Doubravka Nedvedová, odbor ochrany vod MŽP, Doubravka_Nedvedova@env.cz. Marta Nováková, oddělení propagace MŽP, Marta_Novakova@env.cz.

*Marta Nováková,
oddělení propagace OVV MŽP ČR*

POZVÁNKA NA MIMOŘÁDNOU VÝSTAVU: WILDLIFE PHOTOGRAPHER OF THE YEAR

V pražském Karolinu můžete až do konce května vidět fotografie, které byly zaslány do soutěže pořádané Britským přírodovědným muzeem v Londýně a časopisem BBC Wildlife Magazine s názvem Wildlife Photographer of the Year. Tato soutěž má již čtyřicetiletou historii, ale u nás jsou snímky z ní vystaveny poprvé. Návštěvníci mají jedinečnou příležitost vidět více než sto velkoformátových fotografií (vybraných z několika desítek tisíc snímků), které doprovází projekce vítězných fotografií minulých ročníků a nádherná zvuková kulisa.

Přehlídka fotografií Wildlife Photographer je protiváhou známé novinářské přehlídky World Press Photo. V České republice výstavu uspořádala společnost Frey Brno, která již tradičně pořádá úspěšné a hojně navštěvované výstavy National Geographic v ČR i v zahraničí pod záštitou ministra životního prostředí Martina Bursíka.

Doprovod k Wildlife Photographer tvoří expozice mikrofotografií s názvem Území liliputů. Jedná se o kolekci vědeckých mikrofotografií z elektronového a fluorescenčního mikroskopu, pořízených v laboratořích Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Obrazově atraktivní, nevšední a působivé mikrofotografie vám přiblíží rozmanitý a naprosto dokonalý mikrosvět, který vás denně obklopuje ale běžným okem je neviditelný.

*Marta Nováková,
oddělení propagace OVV MŽP ČR*

VOJTĚCH KOTECKÝ,
programový ředitel nevládní ekologické organizace Hnutí Duha
EKOLOGIE JE EKONOMICKÁ PŘÍLEŽITOST

Vystudoval jste systematickou biologii a zoologii na Přírodovědecké fakultě Univerzity Karlovy, od roku 1992 pracujete v Hnutí Duha. Co určilo tuto vaši dráhu?

Od dětství se mi líbila příroda a hrozně mne bavily přírodní vědy, pak jsem je vystudoval. Zároveň mne zajímala širší ochrana prostředí. A práce v ekologické organizaci je jeden z nejúčinnějších způsobů, jak tento obor u nás ovlivňovat.

Proč?

Protože ekologické organizace jsou místa, kde jde úspěšně prosazovat inovativní návrhy. Mají velký vliv na debatu i dobré jméno. Nejsou státní úřad, ale místo, kde můžete hodně otevřeně debatovat třeba s průmyslem, kde bezprostředně pracujete s lidmi a podobně.

Říkáte, že můžete debatovat otevřeně i s průmyslem... Je toto dobré postavení neziskovek jiné než třeba před patnácti lety?

Rozhodně se mění a rozhodně je silnější. Už jenom proto, že se zlepšuje práce ekologických organizací. Hnutí Duha dnes nemá tři zaměstnance jako před patnácti lety, ale je to silný tým s více než pětácti lidmi. Také po odborné stránce je práce čím dál kvalitnější, více se zaměřuje na výsledky.

To je docela překvapivé, že i průmysl akceptuje neziskové organizace.

Máme často s byznysem lepší diskusi než s některými českými politiky.

Čím to?

Průmysl uvažuje pragmaticky a není vláčen ideologickými úvahami jako část politiků. S byznysem úplně věcně debatujete o tom, jak rozvíjet obnovitelné zdroje energie, jaká stanovit pravidla pro ochranu přírody v krajině, jak vylepšit recyklaci. Většinou nemá potřebu pouštět se do prázdných debat o vágních filozofických pojmech.

Vaše poznatky a postoje tedy mohou představovat pro průmysl i určitý přínos. Může si od vás vzít něco pozitivního.

Stále rostoucí část průmyslu vidí v zelených technologiích, v energetické efektivnosti či v recyklaci ekologickou příležitostí. Potom jsou samozřejmě zelené organizace přirozeným partnerem, pokud se podniky ohlížejí, s kým mohou spolupracovat. Druhá věc je,

že i část špinavějšího průmyslu si víc a víc uvědomuje, že nemá smysl s ekologickými organizacemi vést válku a že musíme společně hledat rozumná řešení – nelíbí se mi použít slovo kompromis, protože tady nejde o kompromis. Jde o řešení, která jsou výhodná po ekologické i po ekonomické stránce, plus pro obě strany.

To, čemu se říká win-win?

Přesně tak.

Jste autorem řady odborných publikací a studií, jako je třeba Čistá práce, autorem dokonce dlouhé řady článků pro média odborná i pro respektovaná média určená nejširší veřejnosti, blogujete, býváte pozván do televize... Česká Wikipedia vás označuje za „jednu z nejznámějších osobností ochranných hnutí“. Jak se v této roli cítíte?

Publikace Hnutí Duha nepíše Vojtěch Kotecký, píše je Hnutí Duha. Dostal jsem příležitost vést programovou část organizace, kterou tvoří řada velmi kvalitních odborníků. Co říkáme na veřejnosti, co navrhuje nebo s čím přicházíme do odborných debat, je kolektivní dílo. Práce Hnutí Duha je, podobně jako třeba v případě ministerstva životního prostředí, týmová.

Jakým způsobem se orientujete v šíři environmentálního dění?

V prvé řadě čtu a velmi důležité jsou úplně obyčejné diskuse s kolegy.

Co čtete?

Co je potřeba, od odborné literatury po politické analýzy.

A vaše oblíbené zdroje?

Zdroje se samozřejmě liší téma od tématu. Ale například je, myslím, hodně důležité číst ekonomickou literaturu a také sledovat, jak uvažuje byznys. Některé z poměrně progresivních a inovativních nápadů v tomto oboru pocházejí z finančních institucí.

Jaký máte vztah k ministerstvu životního prostředí ve své pozici programového ředitele Hnutí Duha?

My jsme s ministerstvem životního prostředí vždycky velmi dobře spolupracovali. Znáám tam spoustu lidí, které považuju za jedny z nejlepších odborníků u nás a se kterými se výborně pracuje. Občas jsou věci, ve kterých si myslíme něco jiného. Snažíme se být ministerstvu partnerem, ale partnerem kritickým.

Takže i pro ministerstvo je to přínos...

To se musíte zeptat ministerstva, ale pevně doufám, že ano.

Jak hodnotíte českou environmentální politiku ze širšího pohledu?

Klíčový problém české vládní environmentální politiky je, že nic takového není. Existují politiky jednotlivých ministerstev, která mezi sebou vedou resortní zákopové války. Dost často se navzájem víc liší ministerstva jedné vlády než různé politické strany. Jednotlivé vlády by měly formulovat ekologickou politiku a říci, co v tomto oboru chtějí dělat. Ministerstvo životního prostředí totiž není jediné místo, kde se dělají ekologická rozhodnutí. Než vznikl systém obchodování s emisemi, rozhodovalo se prakticky o kompletních emisích oxidu uhličitého v resortu ministerstva průmyslu. Dopravní trendy má pod palcem ministerstvo dopravy a ministerstvo životního prostředí je může leda připomínkovat. Jak bude vypadat velká většina české krajiny, rozhoduje v prvé řadě ministerstvo zemědělství; ministerstvo životního prostředí má v gesci chráněná území a zbytek jen připomínkuje, nebo do něj vstupuje dílčími projekty. Proto je důležité, aby existovala koncepční politika vlády. V tom je velký rozdíl mezi Českou republikou a mnoha západoevropskými zeměmi, kde politici formulují politiku celé vlády a vysvětlují, jaký je rozdíl v ekologické politice mezi jejich vládou a opozicí, podobně jako to dělají ve školství, v daních atd.

Skutečně jste toho názoru, že ani v současnosti u nás neexistuje vládní ekologická politika?

Existují věci, na kterých se vláda shodla a jsou napsané v koaliční smlouvě. Ale to jsou dílčí body, nikoli ekologická politika. Najde se spousta věcí, ve kterých se ministři prou, a to i veřejně.

Nakolik si myslíte, že neexistence této politiky nebo výsledky snahy o zlepšení životního prostředí jsou ovlivňovány až extrémním postojem prezidenta Klause?

Myslím, že skoro nijak. Prezidentova klimatická kampaň byla v podstatě fiasko. Podle posledního Eurobarometru reprezentativní vzorek českého veřejného mínění považuje globální změny podnebí za třetí nejvýznamnější ekologický problém. Nejenže si nemyslí, že ten problém je fikce, ale dokonce ho považuje za třetí nejdůležitější vůbec. Když mluvíte s novináři a dokonce s velkou většinou politiků, z prezidentových názorů si spíš dělají legraci, kroutí nad nimi hlavou a považují je za takovou osobní libůstku spíš než za vážný postoj. Může se občas objevovat v názorech některých – dokonce možná menšiny – politiků ODS, ale to je asi tak všechno. Nemyslím, že by se prezidentova kampaň významně projevovala na praktické ekologické politice, v tom, jak bude vypadat rozhodování o tom nebo onom zákoně.

Zmínil jste se o Eurobarometru – jestli se nemýlím, v Česku byly klimatické změny sice na třetím místě, ale na západ od nás je považovali lidé ve větší míře za problém číslo jedna.

České veřejné mínění je v ekologických tématech hodně soustředěné na místní věci. Takže se zajímá o znečištění vzduchu v jednotlivých městech či o skládky odpadů. Velkou pozici ve vnímání životního prostředí u nás, ve srovnání třeba se západoevropskými zeměmi, má příroda a krajina. Tím pádem témata, jako jsou globální změny podnebí, nehrají takovou roli. Ale i přesto je lidé vidí jako třetí nejvýznamnější problém.

Napsal jste loni, že ministr průmyslu Martin Říman vyděsil lidi zprávou, že během několika let hrozí nedostatek elektřiny... Umíte si vy sám představit, že jste ministrem průmyslu, který cítí odpovědnost za to, že lidé v Česku budou bezpečně zásobováni elektřinou?

Nejenže si dovedu něco takového představit, ale považuji to i za přirozenou odpovědnost Hnutí Duha. Ekologická organizace, pokud má dobře pracovat, se nemůže jednostranně soustředit na jednu věc, v tomto případě třeba emise oxidu uhličitého nebo ochranu severočeské krajiny a obcí před rozšiřováním uhelných dolů. Musíme samozřejmě uvažovat i o ekonomické a sociální rovině naší práce. Řešení, která prosazuje Hnutí Duha, zajistí zásobování českých domácností a podniků energií lépe než plány ministra průmyslu. Nejhorší, co můžete

udělat z hlediska energetické bezpečnosti – abyste každý den, když otočíte vypínačem, skutečně rozsvítila – je, když postavíte několik mamutích elektráren, natáhnete co nejdelší dráty a navíc co nejvíce spotřebujete. Právě dálková vedení jsou nejzranitelnější místo v energetickém systému. Pokud chceme zajistit spolehlivé zásobování elektřinou i palivy, musíme v první řadě posílit energetickou efektivnost ekonomiky. Česká republika spotřebuje na každou vyrobenou korunu hrubého domácího produktu skoro dvakrát tolik energie než státy staré evropské patnáctky. A za druhé je třeba decentralizovat energetický systém – klást důraz na menší místní zdroje, pokud možno obnovitelné, ale nejen je – spíše než budovat energetiku založenou na několika elektrárnách. A v našem případě ještě k tomu dominovanou jednou jedinou firmou, ČEZ.

Souhlasíte, že v názorech typu „ne zelená, ale modrá planeta“ se promítá více, než si běžně uvědomujeme, psychologické nastavení. Dotýká se strachu...

Především se do nich promítá, že česká debata o ekologických tématech má tendenci být velice filozofická. Vnímá problém jako svého druhu politickou korektnost: nesnižujeme znečištění proto, abychom zlepšili zdraví a kvalitu života či modernizovali ekonomiku, ale protože se to tak dělá. Abychom nebyli v Evropě za vyvrhele... Ve chvíli, kdy diskurz je takhle nastaven, debata se pochopitelně vede o ideologických tématech spíše než o praktických otázkách – jak zajistit lepší recyklaci, zvýšit podíl obnovitelných zdrojů na výrobě energie, vrátit rozptýlenou zeleň do krajiny nebo snížit zdraví škodlivé znečištění ve městech a obcích.

Jak se ve slovních soubojích o potenciálním dostatku a nedostatku, existenci a neexistenci globálních klimatických změn a podobně má orientovat veřejnost? Co byste poradil, jako držitel Ceny ministra životního prostředí 2007, kterou jste získal „za významný přínos prosazování věcnosti a odbornosti do veřejné debaty o ochraně životního prostředí“?

Asi není můj úkol lidem říkat, co si mají myslet. Ale nejlepší je dívat se po faktech, číslech a požadovat po diskutujících – ať už jsou to politici, novináři nebo kdokoli jiný – aby debatovali prakticky, ne po sobě házeli co nejostřejšími ideologickými frázemi.

Jste člen Rady vlády ČR pro udržitelný rozvoj. V čem je tato instituce užitečná?

Mohla by být užitečná v tom, že naplní termín udržitelný rozvoj obsahem. Přejde s pozitivní koncepcí, která ukáže, že například rozvoj místní ekonomiky nejenom rozhybe hospodářství v obcích a městech, ale také sníží dálkovou kamionovou dopravu, a tím i znečištění a poškozování zdraví. Rozvoj zelených technologií nejenže omezí emise

skleníkových plynů, ale také posouvá ekonomiku dopředu, rozjede inovace a zvýší konkurenceschopnost. Rada by měla přicházet s takovou pozitivní vizí. Zatím to moc nedělá, protože je velmi rozdělená mezi resorty.

Co znamená rozdělená?

Funguje spíše jako koordinační instituce ministerstev. Jednotlivé resorty tu dál vedou své zákopové války. Vznikají tak kompromisy, které jsou záměrně velmi vágní, protože se snaží nikoho neurazit. Rada by spíše měla jít po vybraných konkrétních tématech a snažit se v nich hledat příležitosti, které pomůžou více resortům zároveň: rozhybat ekonomiku i zlepšit kvalitu života.

Pokoušíte se tam tento svůj náhled vnést?

Ano a nejsem sám. Problém je spíše v institucionálním nastavení rady. Ale i o tom se v ní vedou debaty. Myslím si, že se nám daří shodnout se, jak naši práci postupně posouvat.

Můžete pojmenovat hlavní současné environmentální trendy?

Klíčové trendy jsou průřezové – a pozitivní. Zelené technologie přestaly být něčím mezi vágním snem a užitečným kutilstvím. Silná recyklace, obnovitelné zdroje energie, vysoká energetická efektivnost nebo ekologické zemědělství se stávají úplně normálními ekonomickými obory, které zajímají i velké firmy. Prosazují se a začínají být vnímány jako posun ekonomiky dopředu, nikoliv coby pouhé opatření ke snížení znečištění nebo k ochraně krajiny. Za druhé je doslova fascinující růst zájmu o ekologická témata ve společnosti, třeba zelené spotřebitelství. Že se dneska třídění odpadu stává samozřejmostí pro skoro každou domácnost, že rychle roste trh s biopotravinami, že lidé vidí v obnovitelných zdrojích docela dobrou třetí možnost k vytápění tam, kde doposud museli volit mezi drahým plynem a špinavým uhlím, to vše proměňuje ekonomiku i společnost. Recyklace komunálního odpadu během šesti let stoupla asi na trojnásobek, poptávka po biopotravinách jen loni o sedmdesát procent, výroba větrných elektráren je šestkrát větší než v roce 2005. Pomáhá tu změna postojů a hlavně dobrá legislativa. Proto je důležité nezoufat nad tím, jaký je stav dneska, ale dívat se, kam jde trend. A cílenými zákony, daňovými reformami a podobně jej dál pošťuchovat.

Skoro to vypadá, že jsme se dostali za pověstný bod obratu.

Jeden z velkých českých problémů je, že strávíme strašnou spoustu času debatou, jestli jsme před bodem obratu, nebo za bodem obratu, jestli nám hrozí katastrofa, průšvih, kataklyzma, anebo jen problém – namísto abychom hledali příležitosti a praktická řešení.

A co rozvíjející se a chudé ekonomiky? Tam se o pozitivních trendech, které jste jmenoval, asi mluvit nedá.

Hnutí Duha je českým zástupcem Přátel Země, největší světové federace ekologických organizací. Většina našich členských organizací je z rozvojových zemí. A největší počet členů nemáme v Americe ani Německu, nýbrž v Indonésii. Problém zde vnímají ještě daleko silněji, protože zatímco tady v Evropě většinou jde o kvalitu života, ve třetím světě už fakt jde o život. Vykácení několika desítek čtverečních kilometrů tropického pralesa pro nás je ztráta nenahraditelného přírodního dědictví. Ale pro farmáře v Brazílii to především znamená, že řeka, která pramenila v lese a doteď tekla kolem jeho domu, vyschne a on se musí odstěhovat, protože už nemůže zavlažovat. Pro lidi ve slumech v rozvojových zemích znečištění vzduchu neznamena, že děti budou kašlat, jejich děti budou umírat. Toxický odpad pro ně není méně či více kontrolovatelné riziko, nýbrž barel, který stojí za domem a ze kterého něco teče. Proto je tah na řešení ekologických problémů daleko silnější v rozvojových státech. Ale chudé země zároveň jsou ve velmi obtížné situaci, protože prostě nemají potřebné peníze. Je odpovědností bohatého světa, včetně České republiky, pomoci například s investicemi do zelených technologií. Jsou nejenom důležité kvůli snižování znečištění, ale i ekonomicky. Pokud budete v africké vesnici čekat, až k vám dotáhnou dráty z velké uhelné či atomové elektrárny, ještě si hodně dlouho nerozsvítíte. Tady se začíná ukazovat čistě ekonomický – a humanitární – půvab decentralizovaných zdrojů, jako jsou malé fotovoltaické elektrárny.

Proč zůstáváte při svých schopnostech a expertních znalostech v nevládním sektoru, nejdete profesionálně do politiky nebo do státní správy?

Pragmaticky řečeno, protože je to smysluplnější a účinnější. Hnutí Duha má rozhodně větší vliv na ekologickou legislativu než průměrný poslanec. Vidíte schválený zákon o obnovitelných zdrojích energie. Vidíte, že ministerstvo životního prostředí navrhuje novelu zákona o odpadech, která významně pomůže recyklaci komunálního odpadu a je v této části prakticky psaná podle not, se kterými Hnutí Duha přišlo v roce 2005. Vidíte další a další opatření, která jsou praktickým výsledkem naší práce.

Co se vám stalo ve vaší roli nevládního environmentálního experta nejhoršího? Co jste nejhůř nesl?

Mě vždycky znovu a znovu zaráží dojem řady lidí uvnitř našeho oboru, že veřejné mínění je proti. Když namísto názorů pár politiků nebo několika kontroverzních komentátorů v novinách se podíváte na empirická sociologická data, zjistíte, že české veřejné mínění považuje ekologická opatření za důležitou součást své kvality života, požaduje dobré zelené zákony a vidí v nich ekonomickou příležitost. Když se u nás ve výzkumu zeptáte, co jsou ekologické zá-

kony z hlediska ekonomiky, šedesát devět procent říká, že je to motivace k inovacím, tedy že posouvají hospodářství dopředu. Patnáct procent soudí, že jsou pro ekonomiku bariérou. Devětašedesát ku patnácti. Kampaň, kterou vede část politiků a také – na rozdíl od řady progresivních firem – třeba Svaz průmyslu, se úplně míjí s názory lidí. Takovéhle výsledky platí často i pro některé konfliktní rozvojové projekty. Nebo jiná otázka: Koho považujete za nejdůvěryhodnější zdroj informací o životním prostředí? Výzkum za výzkumem se na první příčce umísťují ekologické organizace a vědci. České veřejné mínění zkrátka stojí na straně ekologických opatření a je úkolem zelených organizací, ministerstva životního prostředí i dalších lidí a institucí v oboru této podpory využít k posouvání věcí dopředu.

Z vaší zmínky vyplývá, že Svaz průmyslu je environmentálně konzervativní, a tudíž ne zcela reprezentuje hlavní trend. Jak si to vysvětlujete?

Názor průmyslových asociací se liší od názoru řady podniků nejen u nás, ale také v dalších evropských zemích. Zdá se, že průmyslové svazy potřebují svým členům ukázat důvod, proč je potřebují, a proto vytvářejí konflikty. Vytvářet dojem strašlivé ekologické legislativy, která všem příští rok srazí profit na nulu, povede k ekonomické katastrofě a k masovému zavírání našich továren; to má být motivace pro jejich členy, kterými jsou právě velké podniky, aby ve svazech dál zůstávaly, provozovaly je a financovaly. Proto se asociace snaží vyvolávat atmosféru strachu. Myslím, že hlavním adresátem radikálních apelů nejsou politici, ale vlastní členové. Když se podíváte na názory jednotlivých firem, jsou často daleko progresivnější. Ale některé průmyslové svazy v Evropě pochopily, že soustavná konfrontace nikam nevede a že musí být konstruktivní. Konfederace britského průmyslu podporuje připravovaný zákon o ochraně klimatu, který navrhla tamní partnerská organizace Hnutí Duha.

Nač jste nejvíce hrdý?

Za prvé – na to, že se nám podařilo vybudovat ekologické organizace jako partnera pro státní správu i pro byznys a zároveň respektovaného advokáta veřejného mínění. Za druhé – na konkrétní výsledky. Skutečně vidíte, co organizace za sebou zanechává za práci. Ale asi úplně nejvíce jsem hrdý na to, že dokážu vypnout a přinejmenším každý druhý víkend odejít s batohem někam do přírody, na výlet po českých pralesech nebo mokřadech...

Ptala se Hana Kolářová, 7. 4. 2008

Foto archiv Hnutí Duha

NÁHRADA ÚJMY Z DŮVODU OCHRANY PŘÍRODY

Rokem 2007 skončil čtvrtý rok účinnosti právní úpravy, která umožňuje finanční náhradu za ztížené lesní a zemědělské hospodaření z důvodu ochrany přírody. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR zajišťuje administraci včetně vyplácení náhrady újmy na celém území ČR vyjma území národních parků. Ačkoliv nejsou všechny právní otázky tohoto nástroje zcela zodpovězeny, je možné již shrnout dosavadní zkušenosti a objem vynaložených prostředků.

Nový institut náhrady újmy

Zákon č. 218/2004 Sb., který novelizoval zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny (dále jen „zákon“), nově zavedl do národní legislativy institut náhrady újmy za ztížené lesní a zemědělské hospodaření (dále jen „náhrada újmy“). Nárok na náhradu újmy je upraven v ustanovení § 58 zákona a je vymezen pouze za vyjmenovaná omezení z důvodu ochrany přírody. V ustanovení § 58 jsou dále formulovány základní podmínky pro uplatnění nároku na náhradu újmy:

- Náhrada se poskytuje formou finanční platby žadateli.
- Náhrada se týká pouze zemědělské půdy, lesních pozemků a rybníků s chovem ryb nebo vodní drůbeže.
- O náhradu může žádat pouze vlastník pozemku nebo nájemce pozemku, přičemž žádost vlastníka má přednost před žádostí nájemce.
- Omezení, které je příčinou vzniku újmy, musí vyplývat ze zákona, a to z části třetí (zvláště chráněná území), části čtvrté (Natura 2000) nebo části páté (zvláštní druhová ochrana), včetně prováděcích právních předpisů, nebo rozhodnutí orgánu ochrany přírody vydaného na jejich základě (např. podle § 66 zákona).
- Požadavek na náhradu újmy musí být uplatněn písemně nejpozději do 31. 3. roku následujícího po roce, kdy újma vznikla. V případě trvající újmy musí být nárok uplatněn každoročně.
- Celková výše náhrady nesmí přesáhnout částku, která je rozdílem mezi situací při uplatnění omezení a situací, kdy by tato omezení uplatněna nebyla.

Zpřesňování podmínek

Bližší specifikace podmínek, další podrobnosti uplatnění nároku, a zejména způsoby výpočtu výše náhrady újmy, nebyly v zákoně blíže rozvedeny. Tento stav umožňoval zcela volný přístup k formulaci nároku a uchopení problematiky stanovení výše náhrady, což stavělo posuzující subjekt do obtížné situace. Proto bylo nezbytné výše zmíněné postupy definovat v navazujících prováděcích právních předpisech. To se podařilo zrealizovat ve vyhláškách MŽP a MZe č. 432/2005 Sb. a č. 335/2006 Sb., které stanovují podmínky a způsob poskytování finanční náhrady, náležitosti, jež musí splňovat žádost o náhradu újmy a vzory žádostí.

Vyhláška č. 432/2005 Sb. vymezuje způsoby výpočtu výše náhrady újmy pro zemědělské pozemky a pro rybníky s chovem ryb nebo vodní drůbeže. Proměnné veličiny vzorců obsažených v příloze č. 3 této

vyhlášky jsou stanoveny ve Sdělení sekce ochrany přírody a krajiny MŽP, zveřejněném ve Věstníku MŽP č. 12/2005.

Způsoby výpočtu výše náhrady újmy pro lesní pozemky jsou stanoveny vyhláškou č. 55/1999 Sb. a pro případy, které tato vyhláška neřeší, vyhláškou č. 335/2006 Sb.

Administrace a proplácení náhrad

Protože se jedná o zcela nový finanční nástroj, s jehož aplikací byly u nás dosud minimální zkušenosti, vyskytla se v průběhu praxe, kromě odborných také celá řada právních otázek. Některé z nich byly upraveny výklady přijatými výkladovou komisí ministra životního prostředí, které jsou zveřejňovány formou sdělení ve Věstníku MŽP (např. č. 5/2006). Některé právní otázky již v současné době řeší soudní orgány a některé teprve na tento výklad čekají.

Administraci a proplácení náhrady újmy zajišťuje z pověření ministerstva životního prostředí Agentura ochrany přírody a krajiny ČR (dále jen „AOPK ČR“), a to na celém území ČR kromě území národních parků, kde tuto agendu vyřizují příslušné správy národních parků. Náhradu újmy zatím vyplácela jen Správa NP a CHKO Šumava, za roky 2004 – 2006 bylo proplaceno 9 žádostí v celkové výši 679,5 tis. Kč.

Příjem žádostí a jejich posouzení zajišťuje AOPK ČR prostřednictvím svých regionálních pracovišť – správ chráněných krajinných oblastí, ředitelství pak provádí kontrolu a proplácení přiznaných náhrad.

Diskuse

Ačkoliv zavedení náhrady újmy do praxe nebylo zcela jednoduché a bylo provázeno řadou otazníků, a to zejména v období mezi účinností novely zákona a upravením podrobných postupů v prováděcích vyhláškách, je v současné době možné konstatovat, že základní pravidla již jsou nastavena a administrace náhrady újmy, tj. příjem žádostí, jejich posouzení a proplácení nároku, je zajištěná a plně funkční.

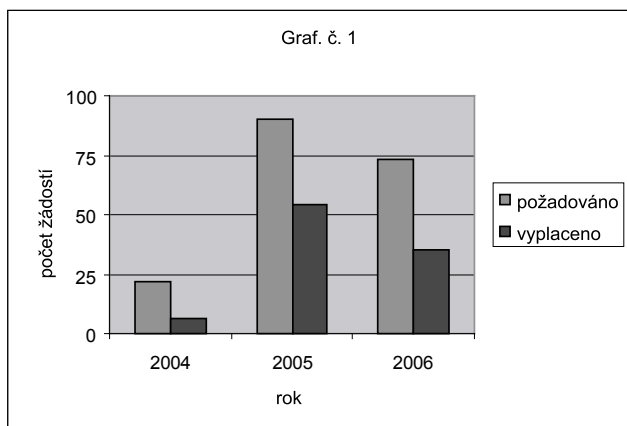
Na druhou stranu je pochopitelné, že řada otázek a diskusí, které tento nově zavedený finanční nástroj ochrany přírody provází, přetrvává až do současnosti. Zejména otázky týkající se postavení posuzujícího subjektu vůči žadateli, stanovení výše náhrady újmy či vyplácení finanční náhrady správci státního majetku, jsou stále živé. Za velmi diskutabilní pak lze považovat výklad, který nepřiznává nárok na náhradu újmy v případech, kdy práva žadatele k nakládání s pozemkem vznikla již v době platnosti omezení (viz Věstník MŽP č. 5/2006).

Statistika

Za újmu vzniklou v letech 2004 – 2006 (tj. požadovanou v letech 2004 – 2007) žadatelé požadovali na celém území ČR vyjma území národních parků v 185 podaných žádostech náhradu v celkové výši 385,8 mil. Kč. Jako oprávněné bylo shledáno a následně vyplaceno celkem 29,9 mil. Kč, z pohledu počtu podaných žádostí je to více než polovina (51,4%).

K neuznání či snížení nároku na náhradu újmy došlo v případech, kdy žádosti nesplňovaly náležitosti dané zákonem či prováděcími právními předpisy (vyhláškami č. 432/2005 Sb. a č. 335/2006 Sb.). Konkrétně se jednalo zejména o následující nedostatky: žadatelé požadovali náhradu újmy za omezení, které nevyplývalo z části třetí až páté zákona; požadovali újmu na pozemky, kde nehospodařili; nedoložili vlastnický či nájemní vztah k dotčeným pozemkům; získali či pronajali si pozemky v době, kdy již omezení existovalo; požadovali náhradu újmy zpětně za několik let apod.

Graf č. 1 ukazuje výši požadované a vyplacené náhrady újmy za jednotlivé roky.

V níže uvedených tabulkách je přehled podaných a proplacených žádostí, rozdělený podle toho, jaké hospodaření bylo dle žadatele ztíženo (PUPFL – lesní hospodaření, ZPF – zemědělské hospodaření a hospodaření na rybnících s chovem ryb).

Požadováno			PUPFL		ZPF		rybník		neurčeno	
	ks	mil. Kč	ks	mil. Kč	ks	mil. Kč	ks	mil. Kč	ks	mil. Kč
za rok 2004	22	127	9	120,7	9	1,7	4	4,6		
za rok 2005	90	228,5	24	216,7	49	4,1	5	7,1	12	0,6
za rok 2006	73	30,3	25	20,9	42	4,1	6	5,3		
celkem	185	385,8	58	358,3	100	9,9	15	17	12	0,6

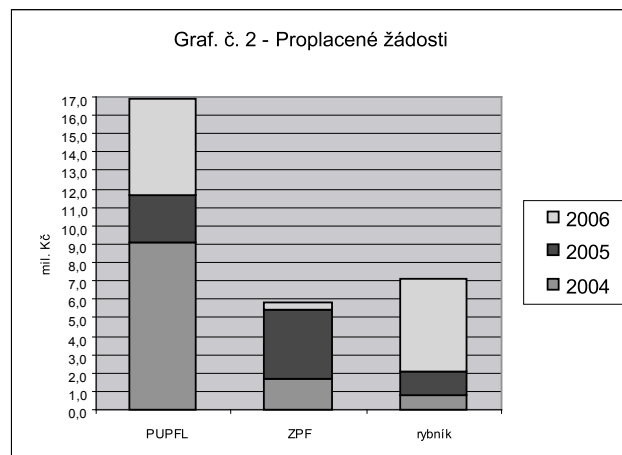
Vyplaceno			PUPFL		ZPF		rybník	
	ks	mil. Kč	ks	mil. Kč	ks	mil. Kč	ks	mil. Kč
za rok 2004	6	11,6	2	9,1	3	1,7	1	0,8
za rok 2005	54	7,6	10	2,6	42	3,8	2	1,3
za rok 2006	35	10,7	18	5,3	12	0,4	5	5,1
celkem	95	29,9	30	16,9	57	5,8	8	7,2

Většina požadované újmy, téměř 93%, je požadována za omezení lesního hospodaření.

Více než polovina vyplacené částky byla za újmu na lesnickém hospodaření, jednotlivé roky – viz graf č. 2. Omezení se týkalo zejména ponechání lesa samovolnému vývoji, omezení výše povolených těžeb v LHP, ponechání asanovaného dřeva v místě těžby a prodloužení obmýtí.

V rybníčním hospodaření byla újma hrazena zejména za snížení obsádky a vyloučení příkrmování.

V zemědělském hospodaření se jednalo zejména o zákaz hnojení a posun termínu či zákaz seče.

Vyplacené částky jsou vztaheny k 29. 2. 2008. V budoucnu se konkrétní částky mohou měnit, neboť o několika žádostech probíhá soudní spor.

Ing. David Rešl, Mgr. Lenka Tomášková,
Sekce ochrany přírody a krajiny AOPK ČR,
e-mail lenka.tomaskova@nature.cz
tel. 241 082 305,

CELOEVROPSKÁ EKOLOGICKÁ SÍŤ

Rada Evropy (RE), mezinárodní mezivládní organizace sdružující státy našeho kontinentu, působí zejména v oblasti lidských práv, podpory parlamentní demokracie, sociálních otázek a uvědomování si evropské identity prostřednictvím společně sdílených hodnot. Byla založena v roce 1949, sídlí ve francouzském historickém městě Štrasburku a od počátku 60. let se věnuje také problematice péče o životní prostředí.

Hledání Smaragdu

Pod patronací Rady Evropy byla v září 1979 přijata *Úmluva o ochraně evropské fauny a flóry a přírodních stanovišť*, podle místa sjednání označovaná jako Bernská. Její smluvní strany jsou povinny přísně chránit celoevropsky ohrožené a zranitelné druhy a poddruhy planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů (přílohy I a II) a o další, zařazené do přílohy III, se postarat takovým způsobem, aby nedošlo k jejich ohrožení vyhynutím nebo vyhynutím. V době, kdy byla druhová ochrana všeobecně chápána jako péče o jedince nebo populace cílových druhů, přišla s radikálním přístupem založeným na péči o biotopy.

Jak vyplývá již ze samotného názvu, ukládá uvečená mezinárodní mnohostranná konvence smluvním stranám, aby přijaly vhodná a potřebná právní a správní opatření i k ochraně přírodních stanovišť (biotopů) všech druhů fauny a flóry, zejména těch, které jsou jí přísně chráněny. Navíc by měly zabezpečit účinnou ochranu stanovišť sloužících jako místa zastávek a odpočinku nebo zimoviště stěhovavých druhů živočichů. V době svého vzniku, kdy nebylo v západní Evropě hnuto za spokojený život zvířat tak vlivně jako dnes, představovala Bernská úmluva jednu z prvních vlaštavek tím, že zakazovala některé nehumánní způsoby lovu či zabíjení živočichů, jako je střílení zvířat oslněných umělým světlem. K 1. dubnu 2008 se smluvními stranami Úmluvy o ochraně evropské fauny a flóry a přírodních stanovišť stalo celkem 41 evropských zemí a Evropská společenství (ES). Protože areál rozšíření četných přísně chráněných druhů fauny a flóry zasahuje i mimo Evropu, a z důvodu ochrany pravidelně migrujících živočichů, převzaly na sebe závazky Bernské úmluvy také čtyři africké státy.

Již v roce 1989 doporučil Stálý výbor Bernské úmluvy, aby smluvní strany vytvářely na svém území soustavu celoevropsky významných lokalit s výskytem cílových druhů a poddruhů planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů a biotopů, označovanou jako **soustava Smaragd** (*Emerald Network*). O sedm let později odsouhlasil stálý výbor seznam druhů flóry a fauny a biotopů, pro něž by měly být vyhlášeny oblasti zvláštního zájmu ochrany přírody (*Areas of Special Conservation Interest, ASCI*). Zahrnuje nejen přísně chráněné druhy a poddruhy z přílohy I a II, vyžadující určitá opatření na ochranu jimi obývaných stanovišť, ale i některé další druhy a pochopitelně i biotopy důležité pro ochranu přírody v kontinentálním měřítku. V současnosti se oblasti zvláštního zájmu ochrany přírody určují pro 480 druhů a poddruhů rostlin, 250

druhů a poddruhů živočichů a 180 typů přírodních stanovišť (<http://www.coe.int>).

Od roku 1999 se pilotní projekty nebo následná etapa vytváření soustavy Smaragd uskutečnily celkem v 29 evropských zemích včetně České republiky.

Smaragd a Natura 2000

Soustava Smaragd je od samého začátku koncipována jako skutečně celoevropská. Protože je založena na stejných principech a shodné metodice jako soustava chráněných území ES Natura 2000, vytvářená podle směrnice č. 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků (směrnice o ptácích) a č. 92/43/EHS o ochraně přírodních stanovišť volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin (směrnice o stanovištích), je v členských státech EU soustava Smaragd totožná právě se systémem Natura 2000. A naopak, soustava Smaragd rozšiřuje zásady a metodiku soustavy Natura 2000 i mimo členské státy EU. Z principů společných pro obě nadnárodní soustavy chráněných území jmenujme alespoň zásadu, že jsou do nich zařazovány lokality pro cílové druhy a poddruhy flóry a fauny a pro typy přírodních stanovišť na základě odborných poznatků považované v dané biogeografické oblasti a v daném státě za nejvýznamnější. Není přitom rozhodující, zda se již taková lokalita stala chráněným územím. Pro evropské státy usilující o vstup do EU proto představuje vytváření soustavy Smaragd ojedinělou možnost, jak si v praxi ověřit postup pro určení lokalit soustavy Natura 2000. Nutno říci, že od roku 1999 využilo této příležitosti všech 12 nových členských států EU.

V letech 2001 – 2003 probíhal pilotní projekt *Vytváření soustavy Smaragd Rady Evropy v ČR* financovaný Radou Evropy. Jeho celostátní koordinací byla pověřena Agentura ochrany přírody a krajiny ČR. Úkolem projektu bylo určit na našem území první soubor území zvláštního zájmu ochrany přírody: celkem bylo identifikováno 46 těchto různých velkých ploch.

Ekologická síť je, když v...

Ekologická síť je soustava reprezentativních jádrových území, koridorů a jejich ochranných pásem, navržená a spravovaná tak, aby vzájemnou propojeností svých skladebných prvků v krajině a existujícími sociálními a institucionálními strukturami zachovávala biologickou rozmanitost, udržovala nebo obnovovala ekosystémové služby a umožňovala udržitelné využívání přírodních zdrojů. *Ekosystémové služby* jsou definovány jako procesy a pod-

mínky přírodních ekosystémů, které podporují činnost člověka a udržují existenci lidské civilizace na Zemi (fotosyntéza, udržování poměru prvků v atmosféře, omezování záplav, půdotvorné procesy apod.). Zahrnují i produkty poskytované ekosystémy a využívané lidmi (kupř. dřevo, ryby, přírodní vlákna nebo léčivé rostliny). Někteří autoři přitom pokládají ekosystémové statky za podmnožinu ekosystémových služeb. V anglicky hovořících zemích bývá nezřídka jako síť (*network*) označována i soustava ploch, kupř. chráněných území, které mezi sebou nejsou funkčně propojeny a zůstávají vzájemně izolované. V environmentalistice označuje pojem *ekologická síť* také grafické znázornění vzájemných vazeb mezi druhy.

Ekologická síť zahrnuje tři různé úrovně:

- a) vlastní ekologickou infrastrukturu, tj. skladebné prvky, které ji vytvářejí,
- b) péči o skladebné prvky ekologické sítě,
- c) zapojení zainteresovaných stran do vytváření ekologické sítě a následné péče o ni.

Při navrhování a realizaci ekologických sítí se uplatňují tři základní přístupy:

1. Ekostabilizační přístup (koncepce polarizované krajiny, mj. územní systémy ekologické stability krajiny, ÚSES, v ČR a SR), v baltských zemích rozšířený až do podoby environmentální sítě (ochrana vodních zdrojů a půdotvorných procesů). Je založen na „hrubozrnném“ přístupu, zaměřeném na ekosystémy či společenstva, a snaží se spíše pečovat o stávající přírodu a krajinu než vytvářet novou.
2. Bioekologický přístup, využívající ve značné míře i poznatky ekologie obnovy (restoration ecology) – např. Národní ekologická síť Nizozemska. Uplatňuje se při něm i jemnozrnný přístup, takže věnuje zvýšenou pozornost migraci a šíření konkrétních druhů v krajině.
3. Koncept „zelených cest“ (greenways) – tímto termínem označujeme různě velké otevřené přírodní plochy, které mají lineární tvar a které tvoří přirozená vegetace nebo alespoň vegetace, která je přírodnější než okolní plochy. „Zelené cesty“ mají kromě ekologických funkcí, kdy mohou současně fungovat jako jádrová území i koridory, rekreační a estetickou roli. Protože tato koncepce je založena do značné míry na přírodních ekosystémech, využívá rozsáhlé plochy a klade značný důraz na využití přírody lidmi při rekreaci, nevznikla v západní či střední Evropě, ale v USA.

Ekologická síť od teorie k praxi

Při vytváření ekologických sítí se velmi často zaměňují dva pojmy. **Spojitosť** (*connectedness*) vychází z předpokladu, že topologický prostor je spojen, jakmile je v něm každá dvojice bodů spojena křivkou. Na mapě jí docílíme jednoduše tím, že dva body nebo dvě plochy spojíme určitou křivkou.

V péči o přírodu a krajinu nám ale nejde o formální vizuální propojení dvou ploch. Ekologická síť sleduje něco kvalitativně docela jiného. **Propojenost krajiny** (*landscape connectivity*) představuje

Velké šelmy, jako je medvěd hnědý (*Ursus arctos*), si vytvářejí rozsáhlé domovské okrsky. Jejich pohyb v současné krajině významně znesnadňují četné překážky, především liniové stavby.

stupeň, kterým krajina napomáhá nebo naopak zabraňuje v pohybu planě rostoucím rostlinám a volně žijícím živočichům. Určitá krajina je dobře propojena, pokud se v ní mohou mezi jednotlivými biotopovými ploškami dlouhodobě snadno pohybovat organismy nebo probíhat přírodní procesy. Skutečnost, že propojenost je druhově specifická a také specifická pro určitou krajinu, vytvoření ekologické sítě a následnou péči o ni notně ztěžuje.

Aby mohla ekologická síť fungovat, tvoří ji několik skladebných prvků:

1. Jádrová území – tvoří „uzly“ ekologické sítě a bývají dvou základních typů. Může se jednat o plochy významné z hlediska jejich biodiverzity, zejména druhové bohatosti (počtu druhů) a rozmanitosti. Současně by měly být mezi jádrová území zahrnuty i plochy, které sice nevykazují druhovou bohatost nebo rozmanitost či trvalým výskytem z hlediska ochrany přírody významných druhů či biotopů, ale které jsou důležité svým umístěním v krajině pro šíření fauny a flóry.
2. Koridory – jedná se o takové prvky krajiny, které zajišťují propojenost a celistvost krajiny a které se liší od okolní krajině matrice (základní dominující tvárnost krajiny, odpovídající výsledným působením krajinotvorných činitelů). Rozeznáváme tři základní typy koridorů:
 - a) Lineární koridory jsou nejznámějším, i když nikoli jediným typem koridorů. Jak ostatně napovídá jejich název, jde o pruhy biotopů, které bývají užší a méně kvalitní než plošky obdobných biotopů, které propojují, kupř. stromořadí propojující dva lesíky v zemědělské krajině.
 - b) „Nášlapné kameny“ – jako „nášlapné kameny“ označujeme izolované plošky vhodného biotopu, umístěné mezi obdobnými většími ploškami, umožňující živočichům šířit se na tyto větší vhodné plošky.

Anglický výraz *stepping stones* popisuje řadu kamenů v potoce, po kterých můžeme přeskákat z jednoho břehu na druhý. Pro přiblížení úlohy

těchto skladebných prvků ekologické sítě jsme proto zvolili uvedený překlad.

Hranice mezi koridory a „nášlapnými kameny“ bývají obvykle neostře, protože jen málo koridorů je ve skutečnosti dokonale souvislých. „Nášlapné kameny“ se obvykle vyskytují přirozeně jako izolované menší plošky ležící mezi obdobnými většími ploškami, ale někdy jsou vytvářeny uměle, aby zlepšily propojenost krajiny.

c) Krajinné koridory – v krajině mohou být rozmístěny jednotlivé plošky tak, že nejsou ani lineárními koridory, ani „nášlapnými kameny“, ale svou konfigurací mohou podporovat šíření konkrétních planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů prostorem. Krajinným koridorem tak může být ploška vhodného biotopu, na niž navazuje ploška jiného, méně vhodného biotopu.

3. Ostatní skladebné prvky – některé přístupy k navrhování a vytváření ekologické sítě zahrnují i ochranná pásma či nárazníkové zóny (buffer zones) jádrových území nebo koridorů. Jiná berou v úvahu i části krajiny, které by se za určitých podmínek mohly stát jádrovými územími nebo koridory a které vyžadují šetrnější péči.

Podle nejnovějších dostupných údajů v současnosti ve světě existuje nebo se v jednotlivých státech či na nadnárodní úrovni vytváří na 150 ekologických sítí.

Potíže s koridory

Právě koridory zůstávají nejslabším článkem teorie a praxe ekologické sítě. Ochránářští biologové již od počátku 90. let diskutují o tom, nakolik lineární koridory podporují propojenost krajiny a do jaké míry skutečně umožňují pohyb, ať už šíření nebo migraci, planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů. Zvláštní důraz se přitom klade na krajinu, kde v důsledku rozpadu původního prostředí na řadu menších, vzájemně izolovaných částí vznikly pro organismy četné neprostupné překážky. V tuto chvíli polovina publikovaných studií uvedený názor svými výsledky podporuje, kdežto přibližně stejný počet jej vyvrací. Z tohoto důvodu naléhavě potřebujeme další výzkum zaměřený na úlohu koridorů, zejména jejich účinnosti pro propojenost

krajiny, a to pochopitelně v různém prostorovém a časovém měřítku. Nicméně protože je obtížné zevšeobecnovat teoretické úvahy prostorové ekologie, ekologie krajiny a ochránářské biologie, navíc zatížené nemalou neurčitostí, platí, že sebemenší koridor by měl být důsledně chápán jako svébytná jednotka a měli bychom víc než pečlivě zvažovat, jaké klady a záporné vlivy jeho zřízení přírodě a krajině přinese.

Celoevropská ekologická síť (PEEN) – příliš mnoho slibů

Snahy o vytvoření celoevropské ekologické infrastruktury zesílily začátkem 90. let 20. století po zásadních politických, hospodářských a sociálních změnách, k nimž došlo v bývalých komunistických zemích střední a východní Evropy. Jejich iniciátorem byla zpočátku vláda Nizozemského království, podporovaná některými významnými mezinárodními nevládními organizacemi na ochranu životního prostředí, jako je IUCN – Světový svaz ochrany přírody nebo WWF – Světový fond na ochranu přírody.

V listopadu 1993 proběhla symbolicky v nizozemském Maastrichtu, kde byla v únoru 1992 podepsána smlouva o vzniku Evropské unie (EU), mezinárodní konference *Ochrana evropského přírodního dědictví: cesta k Evropské ekologické síti*. Její účastníci vyjádřili podporu myšlenky vytvoření celoevropské ekologické sítě. Uvedený přístup k péči o přírodní a krajinné dědictví se v říjnu 1995 stal jedním z hlavních témat *Celoevropské strategie biologické a krajinné rozmanitosti (PEBLDS)* odsouhlasené 3. ministerskou konferencí Životní prostředí pro Evropu v Sofii. Budování *Celoevropské ekologické sítě (Pan-European Ecological Network, PEEN)*, ve střední Evropě známé i jako *EECONET (European Ecological Network, EECONET)*, proto podporuje Rada Evropy, Regionální úřad UNEP pro Evropu a nevládní Evropské středisko ochrany přírody (ECNC). Přívlastek *celoevropská* potvrzuje, že se nejedná o aktivitu EU, ale o iniciativu, která probíhá v širší pojeté Evropě.

Na 5. ministerské konferenci *Životní prostředí pro Evropu* (Kyjev, červen 2003) vyjádřili ministři zodpovědní v celoevropském regionu za životní prostředí výraznou politickou podporu záměru vytvořit PEEN do roku 2015. Státy zapojené do realizace PEBLDS by proto měly přednostně napomáhat rozvoji PEEN vytvářením národních ekologických sítí a budováním přeshraničních ekologických sítí. Z tohoto důvodu se ministři zavázali, že do r. 2006 budou ve všech evropských státech určeny jednotlivé skladebné prvky celoevropské ekologické sítě, a to jako evropský příspěvek pro uvažovanou globální ekologickou síť. Do konce roku 2008 by měla být všechna jádrová území odpovídajícím způsobem chráněna a PEEN by měla směřovat všechny hlavní národní, celoevropské a mezinárodní strategie krajinného plánování a využívání území. Je zřejmé, že z důvodů, které vyjmenováváme v další části článku, se nepodařilo tento značně ambiciózní závazek splnit.

Překonávání dálnic usnadňují volně žijícím živočichům nadzemní přechody. Obrázek ukazuje polopřirodní přechod pro kopytníky na severu Nizozemska.

Pásky zeleně mohou v zemědělské krajině fungovat jako lineární koridory nebo „nášlapné kameny“ (na snímku Benešovsko).

Základní výstup Světového summitu o udržitelném rozvoji (Johannesburg, srpen/září 2002), *Implementační plán*, zahrnuje mj. výzvu, aby členské státy OSN významně snížily rychlost a rozsah ubývání biologické rozmanitosti, především vymírání (extinkce) druhů planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů. Vyjednávačům EU se podařilo do zmiňovaného dokumentu prosadit i požadavek, aby jednotlivé země podporovaly i rozvoj národních a regionálních ekologických sítí a koridorů. Myšlenka ekologických sítí je začleněna i do rozhodnutí 7. zasedání konference smluvních stran Úmluvy o biologické rozmanitosti, konaného v únoru 2004 v malajském Kuala Lumpuru.

V průběhu 6. ministerské konference *Životní prostředí pro Evropu* (Bělehrad, říjen 2007) byl účastníkům předložen dokument o stavu příprav PEEN. Obsahoval podrobnou recenzovanou zprávu, hodnotící dosavadní realizaci Celoevropské ekologické sítě, a souhrn pro řídicí pracovníky, navrhuující další konkrétní kroky k vytvoření celoevropské ekologické infrastruktury. Součástí dokumentů se stal soubor map vymezujících ochranný nejvhodnější část evropské krajiny, a to jak v celokontinentálním měřítku, tak v rámci jednotlivých částí evropského regionu včetně střední a východní Evropy.

Současný stav vytváření PEEN

V současnosti existuje v různé fázi, od přípravy mapových podkladů až po konkrétní péči o vybrané skladebné prvky, v širěji pojaté Evropě celkem 45 národních a regionálních ekologických sítí, což představuje třetinu všech stávajících nebo vytvářených ekologických sítí ve světě.

V úvodní fázi vytváření PEEN převládá přístup, který bychom mohli charakterizovat snahou stanovit skladebné prvky Celoevropské ekologické sítě podle předem odsouhlasených odborných kritérií (přístup „shora dolů“). Vlády evropských zemí by

následně zajistily jejich odpovídající ochranu, péči o ně a jejich udržitelné využívání. Přestože především nizozemští odborníci navrhli propracovaná kritéria pro určení skladebných prvků PEEN, dosud nebyla odsouhlasena. Největší potíž spočívá v odlišných, často jen velmi těžko porovnatelných přírodních podmínkách, vyskytujících se na obrovské ploše od Azorských ostrovů a Islandu po Kamčatku či středoasijské pouště.

Proto se v další části vytváření PEEN uplatňuje přesně opačný přístup vycházející z ekologických sítí celostátní a nižší úrovně, které jsou budovány na shodných základních principech (přístup „zdola nahoru“). Je zřejmé, že v takovém případě je nutná úzká přeshraniční spolupráce.

Soustavu Natura 2000 definuje zmiňovaná směrnice o stanovištích jako „souvislou ekologickou síť“. Proto ji Evropská komise považuje za klíčový příspěvek ES k vytváření PEEN. Představitelé některých členských států EU ale upozorňují, že Natura 2000 zůstává systémem většinou navzájem izolovaných různě velkých lokalit a že účelům PEEN vyhovují spíše jejich národní ekologické sítě. Naplňováním směrnic o ptácích a o stanovištích se ve 27 členských státech EU vytváří reprezentativní soustava chráněných území, kde má péče o biodiverzitu legislativně danou přednost před ostatními způsoby využívání území. Článek 10 směrnice o stanovištích již nyní vyzývá členské státy k tomu, aby zlepšily ekologickou soudržnost soustavy Natura 2000. Debata o tom, jak tuto výzvu uskutečnit, se již rozběhla. Nicméně příslušná část směrnice o stanovištích ponechává na členských státech, aby si nezbytná opatření v tomto směru stanovily samy. Až dosud otázky vzájemného propojení lokalit začlenilo do vytváření a péče o soustavu Natura 2000 jen několik členských států EU.

Evropská komise vypsala v roce 2007 veřejnou soutěž, jejíž vítěz má navrhnout reálná řešení, jak

propojit většinou dosud vzájemně izolované lokality soustavy Natura 2000. V lednu 2008 EK vyhlásila další veřejnou soutěž, která se tentokrát zabývá otázkami vzájemných vazeb mezi biodiverzitou a změnou podnebí v souvislosti se soustavou Natura 2000. Otázka žádoucí propojenosti lokalit soustavy Natura 2000 současně zůstává jedním ze stěžejních úkolů odborné instituce ES, Evropské agentury životního prostředí (*European Environment Agency, EEA*), a jejího Evropského tematického střediska biologické rozmanitosti (*European Topic Centre on Biological Diversity, ETC/BD*) pro rok 2008.

PEEN – klady a záporny

Dosavadní vytváření PEEN potvrzuje, že využití různých metodických přístupů osvědčených v jednotlivých evropských zemích a současné vybudování skutečně celoevropské ekologické sítě, tvořené skladebnými prvky významnými z hlediska péče o přírodní dědictví na celém našem kontinentě, není vůbec jednoduché.

Základním problémem zůstává, jak v celoevropském měřítku zachytit často kritickou roli konkrétních výseků krajiny pro přežívání a šíření organismů v prostředí, jestliže tyto výseky krajiny tvoří celoevropsky významné biotopy a nevyužívají je cílové, opět celoevropsky významné druhy a poddruhy planě rostoucích rostlin a volně žijících živočichů. Jinak řečeno, vytvoření národních ekologických sítí ve všech evropských zemích, vycházející z různých teoretických východisek, prostorových měřítek a právní a politické podpory, ještě ani zdaleka nemusí znamenat, že výsledkem tohoto úsilí bude souvislá celokontinentální ekologická síť.

Nicméně alespoň většinová shoda po metodické, odborné, politické a právní stránce je bezpodmínečně nutná a bez ní není možné pomýšlet při vymezování PEEN na další navazující kroky. Až dosud se podařilo odsouhlasit obecné zásady pro vytváření PEEN. V jednotlivých evropských státech se navíc podpora PEEN ze strany politiků, řídicích pracovníků, zájmových skupin obyvatelstva, jako jsou zemědělci nebo lesníci, i nejširší veřejnosti významně liší.

Již jsme zdůraznili, že vytvoření PEEN nevyplývá ze žádné právně závazné mezinárodní úmluvy na ochranu přírody nebo životního prostředí, ani není součástí legislativy ES. Přestože některé evropské vlády, zejména Nizozemska, Švýcarska a Belgie, věnují nemalé finanční prostředky na rozvoj ekologických sítí v jiných státech, chybí pro tyto účely dlouhodobě fungující fond. Vytváření ekologických sítí v postkomunistických státech východní a jihovýchodní Evropy tak závisí na ochotě několika málo bohatých, myšlenky ekologické sítě nakloněných západoevropských států. V nedávné době finančně podpořila PEEN také Evropská komise. Právě tato skutečnost do značné míry omezuje ochotu evropských vlád do přípravy PEEN se výrazněji zapojit.

Na problémy, související s úlohou koridorů, jsme se snažili upozornit v předcházejících řádcích. Vytváření ekologické sítě, ať už v rámci určité obce nebo rovnou v celé Evropě, zůstává během na dlouhou trať, kdy hmatatelné výsledky, jmenovitě podpora pohybu bioty (živé složky ekosystémů) současnou krajinou, se mohou dostavit teprve za určitou dobu. Situaci viditelně komplikuje skutečnost, že některé změny ve využívání území v různém časovém a prostorovém měřítku mohou být nevratné.

Rada Evropy, která zastřešuje vytváření Celoevropské ekologické sítě (PEEN), sídlí v Paláci Evropy ve francouzském Štrasburku.

Na druhou stranu ekologická síť představuje koncept péče nejen o přírodu, ale i o krajinu. Pro vytvoření fungující ekologické sítě může být využita nejen člověkem málo narušená krajina: zmínili jsme se již, že záleží mj. na prostorovém umístění určité biotopové plošky. Ukazuje se, že koncepci ekologické sítě chápou územní plánovači, pokud zahrnuje kvantitativní parametry, kterými vymezíme její jednotlivé skladebné prvky v územním plánu a terénu. Přitom platí, že z pohledu ochrany přírody obvykle bývají nově vytvářené skladebné prvky ekologické sítě kvalitnější než ty, které nahradily, kupř. lesní, druhově rozmanitý koridor vedený zemědělsky intenzivně využívanou krajinou. Koncepce ekologické sítě umožňuje institucím ochrany přírody vymanit se z „ghetta“ chráněných území a zapojit se do péče o nechráněnou krajinu. Neškodí v této souvislosti připomenout, že ekologická infrastruktura nezřídka mívá další role než je jen podpora propojenosti krajiny, a poskytuje lidem další ekosystémové služby. V ČR tak nemůžeme nevzpomenout úlohu skladebných prvků ÚSES při prevenci a snižování dopadů záplav.

Probíhající a očekávaná změna podnebí se stala bezpochyby nejvíce diskutovanou otázkou související se životním prostředím a přičítá se jí široká škála dopadů na přírodu, krajinu a lidskou společnost. Mnozí ochránci spatřují právě v ekologické síti v dohledné době těžko opakovatelnou příležitost, jak v nejlepší smyslu zviditelnit ve vzrůstajícím zájmu politiků, řídicích pracovníků i nejširší veřejnosti měnící se podnebí také péči o krajinu. Zatímni výsledky výzkumu naznačují, že pro přizpůsobení se změně podnebí je vhodnější, místo vytváření lineárních koridorů mezi jednotlivými chráněnými územími, zajistit rozvoj vhodných „nášlapných kamenů“, a zejména zabezpečit dostatečnou péči o nechráněnou krajinu, především o její propojenost a prostupnost pro organismy.

PEEN a ČR

V ČR vznikl návrh PEEN (tehdy označovaný jako EECNET), vycházející z československé teorie územních systémů ekologické stability krajiny, již v letech 1993 – 1996. Jedná se vlastně o čtvrtou úroveň ÚSES (po místní, regionální a nadregionální). V užším smyslu považujeme za národní ekologickou síť nadregionální ÚSES, v širším smyslu pochopitelně všechny čtyři úrovně ÚSES. Zmiňovaný návrh se stal jako příloha součástí *Státního programu ochrany přírody a krajiny* (schválen vládou ČR v roce 1998, v současnosti se připravuje jeho aktualizace). Má tyto skladebné prvky:

1. klíčová území (soustřeďují části krajiny celostátního a evropského významu, jejichž jádrovým územím jsou vybraná biocentra ÚSES nadregionálního významu),
2. ekologické koridory, chápané jako dálkové migrační trasy pro celou řadu organismů,
3. zóny zvýšené péče o krajinu – představují území, kde dochází k překrývání zvýšené krajinné hodnoty s jinými funkčními územími (území přirozené a umělé akumulace vod, části povodí vodárenských toků, části území s ochranou přírodních léčivých zdrojů).

Plocha skladebních prvků PEEN představuje 27,8% rozlohy České republiky, přičemž většinu z ní překrývají kategorie zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (národní parky, chráněné krajinné oblasti, maloplošná zvláště chráněná území, evropsky významné lokality, ptačí oblasti). Stejně jako vlastní PEEN, také jeho návrh pro ČR nemá přímou oporu v žádné právní normě.

Jak dál v celoevropské územní ochraně přírody?

Soustava Smaragd, vytvářená smluvními stranami Bernské úmluvy, představuje významný pokus, jak v celoevropském měřítku zabezpečit účinnou ochranu částí přírody, významných z kontinentálního hlediska. Protože vychází ze stejných zásad a metodiky jako soustava chráněných území ES Natura 2000, rozšiřuje jeden z klíčových přístupu ES k péči o přírodní dědictví i mimo členské státy EU.

Ekologická síť může být za určitých podmínek vhodným nástrojem péče o přírodu a krajinu, začleňující chráněná území do péče o nechráněnou krajinu, která tvoří většinu území Evropy. Potvrzuje se, že vytváření ekologické sítě by mělo být založeno na právní normě a podporováno rozmanitými pobídkami a motivačními opatřeními pro vlastníky, jako jsou dotace či daňové úlevy. Získání podpory nejširší veřejnosti i cílových skupin obyvatelstva, jako jsou zemědělci, řídicí pracovníci nebo lidé žijící v chráněných územích, není luxusem, ale nutností. Právě v seznámení všech zainteresovaných stran s koncepcí ekologické sítě v celoevropském měřítku výrazně zaostáváme. Zkušenosti nejen s budováním ÚSES, ale i z dalších oblastí a států širěji pojaté Evropy dávají za pravdu tvrzení, že vytváření ekologické sítě zůstává výrazně meziresortním úkolem a vyžaduje odborníky různých oborů. Jen těžko jej dosáhneme ve „skvělé izolaci“ resortu životního prostředí. Přitom vymezení skladebných prvků ekologické sítě na mapě a v terénu je prvním, zdaleka nejjednějším krokem. Nejdůležitější je poskytnout jim odpovídající dlouhodobou péči. Protože se planě rostoucí rostliny a volně žijící živočichové pohybují a přírodní procesy probíhají v různém prostorovém měřítku a v rozdílném čase, ukazuje se jako rozumné navrhovat a vytvářet ekologickou síť v různém prostorovém měřítku a časovém rozměru, nejlépe v hierarchickém systému „různě velkých krabic“. Ostatně, právě Celoevropská ekologická síť (PEEN) nakonec s velkou pravděpodobností bude obdobným souhrnem různých velkých a různě významných jádrových území, koridorů a dalších skladebných prvků, který kombinuje jak přístup „shora dolů“, tak „zdola nahoru“.

RNDr. Jan Plesník, CSc.,
 místopředseda Stálého výboru Bernské úmluvy,
 předseda skupiny expertů Bernské úmluvy
 pro vytvoření soustavy Smaragd,
 předseda výboru expertů Rady Evropy
 pro rozvoj Celoevropské ekologické sítě,
 Agentura ochrany přírody a krajiny ČR Praha
 Foto autor

CO₂ VY NA TO?

Soutěž s názvem CO₂ Vy na to? na začátku roku 2008 vyhlásily společně British Council a Nadace Partnerství, záštitu převzal ministr životního prostředí Martin Bursík. Soutěže se zúčastnilo 22 projektů. Výsledky byly vyhlášeny 27. března 2008 v Brně na konferenci Ochrana klimatu – zkušenosti a výzvy ve vašem regionu. Soutěž byla určena mladým lidem mezi 20 až 35 lety a byla zaměřena na úspory energie. Soutěžní zadání znělo: Navrhněte opatření, které sníží množství emisí CO₂ ve vaší firmě, kanceláři, škole či ve vašem domově! Důležitá, předem oznámená kritéria hodnocení byla: neotřelost řešení, opakovatelnost navrhovaného řešení, kvantifikovatelný efekt, realizovatelnost projektu.

Rámcová úmluva OSN o změně klimatu a Kjótský protokol, jež Česká republika ratifikovala, jsou klíčovými mezinárodními ekologickými dohodami a hlavní prioritou ekologické diplomacie Evropské unie. Česká republika navíc bude hrát důležitou roli při formování nového globálního režimu na ochranu klimatu po roce 2012, kdy vyprší termín ke splnění závazků Kjótského protokolu: uzavření nové globální úmluvy se podle schváleného harmonogramu předpokládá v roce 2009, kdy Česká republika bude předsednicou zemí EU. Paradoxně právě v České republice chybí dostatečná pozornost tomuto tématu.

Pro Českou republiku je efektivní řešení problému dvojnásob důležité proto, že patří mezi hlavní znečišťovatele. V emisích oxidu uhličitého na jednoho obyvatele se od druhé poloviny devadesátých let pohybuje mezi pěti nejhoršími státy EU-25. V uhlíkové náročnosti ekonomiky, tj. v přepočtu na jednu vyrobenou korunu hrubého domácího produktu, je dokonce na prvním místě v žebříčku členů OECD.

Světový den životního prostředí v roce 2008 je věnován právě změnám klimatu a snížení emisí CO₂. Organizátoři soutěže se domnívají, že je potřebné přitáhnout pozornost veřejnosti a zejména pak mladých lidí k tomuto tématu.

British Council, spoluorganizátor soutěže, zahájil v roce 2008 celoevropský projekt Europe Low Carbon Challenge, jako část celosvětového klimatického programu. Podstata tohoto projektu spočívá ve vytvoření a podpoře skupiny mladých Evropanů, kteří chtějí aktivně ovlivnit diskusi o změnách klimatu ve svých zemích i na mezinárodní úrovni. V celoevropském průzkumu provedeném v nedávné době British Council mezi mladými lidmi, 50% respondentů uvedlo, že ekologické otázky a problematika klimatických změn patří k těm, které je nejvíce znepokojují. Toto procento zaujalo v celém průzkumu první místo.

Otázky, kterými se mají mladí lidé v rámci projektu zabývat, souvisejí s místním prostředím v dané zemi a zahrnují například dopravu, chování spotřebitelů, ekonomiku a daně, architekturu nebo využívání energií. V rámci projektu mají mladí lidé zejména příležitost učit se od odborníků a čelních osobností z různých částí Evropy, jakož i navštívit centra a instituce s dlouhodobými zkušenostmi a setkat se s příklady dobré praxe. Tento projekt realizuje British Council v 18 zemích napříč celou Evropou, od Skandinávie a pobaltských republik přes Českou republiku až po Rusko a Velkou Británii. Vymýšlí ho a provádí v partnerství s celou řadou organizací a významných osobností veřejného života.

Odbornou záštitu nad soutěží CO₂ Vy na to? v České republice převzal prof. RNDr. Bedřich Moldan, CSc., senátor Parlamentu České Republiky a profesor Karlovy Univerzity v Praze, který je současně členem hodnotící komise. Dalšími hodnotiteli jsou: Jitka Seitlová, zástupkyně ombudsmana, Karel Srdečný, EkoWatt CZ, Edvard Sequens, Calla, Yvonna Gailly, Ekologický institut Veronica, Jana Hecová, British Council, Tomáš Růžička, Nadace Partnerství, Monika Kašparová, správní rada Nadace Partnerství.

Vítězné projekty:

Ekologický kampus

1. místo (odměna 60 000 Kč)

Projekt Ekologický kampus na VŠE usiluje o zavedení energetických úspor ve třech oblastech: třídění odpadu, využívání oboustranného tisku a nákup úsporných elektrospotřebičů. Přes nízké investiční náklady má projekt výrazný potenciál snížit emise CO₂. Neméně významným dopadem je zvýšení informovanosti mezi studenty, kteří směřují na řídicí pozice v byznysu i ve státní správě.

Nechte ho doma

2. místo (odměna 50 000 Kč)

Navržený projekt je čtrnáctidenní soutěž pro zaměstnance firem, při které se pokusí nechat své auto co nejvíce doma a pohybovat se při svém každodenním životě pěšky, na kole, MHD či jinak. Skrze tento projekt si zúčastnění uvědomí, jak se pohybují, do jaké míry a k čemu auto používají a jak mohou své cestování autem omezit. Zúčastnění si vedou deník cest. Projekt vyhodnotí ušetřené kilometry neprojeté autem a emise CO₂.

CO₂ za to může?

3. místo (odměna 40 000 Kč)

Více než jednotlivá technická opatření je při snaze o zlepšení vývoje klimatu třeba ovlivnit myšlení lidí. Toho dosahuje projekt díky informační kampani založené na městské naučné stezce zaměřené na vědeckou i politickou polohu tématu a možnosti individuálních opatření směřujících k snížení emisí. Projekt dále tvoří semináře na středních školách a integrující internetový portál.

Z dalších soutěžních projektů:

Zelená kancelář v Ekologickém právním servisu

V prvním kroku projekt řeší environmentální dopad provozu kanceláří Ekologického právního servisu ve čtyřech oblastech – elektrospotřebiče, odpady,

úklid, chod kanceláří. V druhém kroku jsou navrhována řešení odhalených nedostatků.

Topíme místním dřevem

Projekt se zabývá analýzou a návrhy pro zlepšení ve využívání (především odpadního) dřeva z místní těžby pro snížení emisí v podhorských vesnicích a malých městech a zlepšení situace tamních obyvatel. Řešení spočívá především ve vzájemné informovanosti a spolupráci mezi místně působícími institucemi (obecní úřady, vlastníci lesů, a úřady práce) a sociální integraci nezaměstnaných při využití stávajících nástrojů v podpoře práce. Využívá též programů podpory obnovitelných zdrojů energie pro zlepšení technologického vybavení topenišť. Kvalitní topení místním dřevem totiž přináší největší úsporu emisí CO₂. Řešení je tedy postaveno na synergickém efektu lokální spolupráce při zpracování spalného dřeva z těžebního odpadu a podpoře jeho distribuce a prodeje především místními lidmi.

Zelené střechy pro objekty staveništních kanceláří

Při použití staveništních kancelářských sestav z montovaných ocelových kontejnerů na stavbách se u standardní konstrukce s plochou střechou nad posledním podlažím vyskytují problémy s přehříváním kanceláří v letním období a tím vzniká špatná pracovní pohoda. Konstrukce střechy však umožňuje úpravu instalací předpřipravených pásů souvrství zelené střechy, která by umožnila přirozenou regulaci pracovního klimatu v létě bez použití klimatizace a dále by příznivě ovlivnila tepelně-technické vlastnosti střechy i pro zimní období. Tímto by došlo k úspoře elektrické energie pro chlazení kanceláří v létě a vytápění kanceláří v zimě a také ke zlepšení pracovních podmínek.

Oil Peak family house

Budovy a jejich životní cyklus mají v současnosti téměř 50% podíl na znečištění atmosféry. Projekt na modelu pasivního rodinného domu z přírodních materiálů ukazuje, jakým způsobem lze využít potenciál úspor a zároveň se bez snížení životní úrovně vyrovnat s fenoménem zvaným „ropný zlom“. Ten je vnímán jako šance pro životní prostředí a výzva pro změnu paradigmat ve výstavbě.

První energeticky nezávislá farma v České republice

Projekt zahrnuje zavedení systému pro využití rostlinného oleje jako paliva pro vznětové motory na rodinné farmě obhospodařující výměru cca 30 ha. Na farmě byl pořízen lis na olejiny o výkonnosti 3l oleje za hodinu. Dva traktory o výkonech 191 kW a 50 kW a osobní vozidlo o výkonu 103 kW byly vybaveny dvoupalivovým systémem umožňujícím pohon na čistý rostlinný olej. Podnik po zavedení tohoto opatření kryje energetické potřeby pro obdělávání půdy a provoz rodinného automobilu z vlastní produkce, která vzniká na 10% jeho výměry.

Systém podpůrných prostředků pro výstavbu nízkoenergetických domů

Projekt popisuje myšlenku vytvoření systému podpůrných prostředků pro výstavbu nízkoenergetických domů. Nízkoenergetické a pasivní domy mají velký po-

Výherci soutěže.

tenciál k daleko efektivnějšímu využívání energetických zdrojů, což by ve svém důsledku přispělo k rapidnímu snižování emisí skleníkových plynů. Navrhovaný systém „dvojí odměny“ by měl napomoci právě ke zvýšení výstavby nízkoenergetických a pasivních domů.

Motivační hodnotící systém osobní zodpovědnosti

Podstatou projektu je vytvořit informační hodnotící systém, který by na rozdíl od podobných systémů/kalkulátorů hlavně motivoval k uskutečňování menších přijatelných krůčků ke snižování CO₂ a ekologické stopy, ale zato ve větší frekvenci. V podstatě by jedinec měl brát tento hodnotící systém jako hru, ke které se bude stále vracet, a jak se bude chovat ekologičtěji a úsporněji, bude za to získávat body či ohodnocení, které ho bude motivovat, aby se dále vylepšoval.

Štěpka nás hřeje, příroda se směje

Projekt navrhuje založení plantáží rychle rostoucích dřevin na těch zemědělských pozemcích, kde je plánována budoucí realizace biocentra nebo biokoridoru. Vyprodukovaná biomasa nahradí uhlí pro vytápění a omezí tak emise CO₂. Plantáž bude zároveň plnit stabilizační funkci v krajině a připraví vhodné půdní podmínky pro cílový lesní porost, na který bude plantáž přeměněna po ukončení produkce.

Solární vzducholoď

Koncepce vzducholoď primárně poháněná fotovoltaickými články. Převážně velkých objemů nákladu, včetně nadměrných nákladů na velké vzdálenosti. Provoz bez produkce emisí a jiných odpadů. Projekt Clean sky.

CO₂ my na to? Snížení emisí ve společnosti Skanska

Návrhy opatření jsou zaměřeny především na změnu chování a myšlení zaměstnanců. Prvořadým úkolem je zvýšit jejich povědomí o problému emisí CO₂ a pojmout jejich snižování jako hru, pro kterou se zaměstnanci nadchnou. V menší míře se jedná i o návrhy na změnu vybavení budovy společnosti.

Z www.emiseco2.cz vybrala a zpracovala
Hana Kolářová
Foto Zbyšek Podhrázský, Nadace Partnerství

ENERSOL 2008

Cílem mezinárodního projektu Enersol, který probíhal od roku 2001, bylo zvýšení teoretických znalostí i praktických dovedností v oblasti úspor energie a obnovitelných zdrojů, a to nejen ve školství, ale také v oblasti průmyslu a v obchodu. Projekt byl výsledkem dvojstranné spolupráce mezi Nizozemím a Českou republikou. Když byly v roce 2004 práce na mezinárodním projektu Enersol ukončeny, kladli si jeho účastníci otázku, jak využít získané informace o obnovitelných zdrojích energie v naší vzdělávací soustavě. Odpovědí je český Enersol, vzdělávací projekt spojený se soutěží. Jeho jednotlivé ročníky mají aktuální zaměření jednak na obnovitelné zdroje energie, ale také na úspory energií a snižování emisí v dopravě.

Čtvrtý ročník českého Enersolu

Do čtvrtého ročníku tohoto programu vzdělávání se zapojilo celkem 82 středních a vyšších odborných škol z deseti krajů. Pod vedením 112 pedagogů zpracovalo 4448 žáků 285 projektů. Vlastní program vzdělávání je založen na jednotlivých etapách, které vytvářejí prostředí pro seberealizaci žáků při zpracování projektů v tematických oblastech, jako jsou obnovitelné zdroje energie, výstavba pasivních a nízkoenergetických domů nebo nové technologie v dopravních prostředcích.

Činnosti ve čtvrtém ročníku byly zahájeny 13. – 16. srpna 2007 setkáním desetičlenné rady partnerů a 40 zástupců satelitních škol ve Velkém Mederu na Slovensku. Následoval Národní seminář v Otrokovicích ve dnech 10. – 11. října 2007 a vzdělávací odborné semináře ve všech deseti regionálních vzdělávacích centrech projektu.

Počátkem února 2008 začaly pracovat odborné poroty v jednotlivých krajích, aby do 15. února vyhodnotily odevzdané práce žáků. V krajských kolech vždy nejlepších dvanáct žáků prezentovalo své projekty před všemi delegáty. Letošní krajská finále můžeme hodnotit jednak jako prezentaci odborných znalostí a zároveň jako vzrůstající zájem odborné veřejnosti, učitelů i odborníků z průmyslu a stavebnictví o spolupráci a podporu dospívajících mladých techniků. Z nich téměř polovinu tvoří studentky středních a vyšších odborných škol.

Národní finále

Ve dnech 27. a 28. dubna měl vzdělávací program Enersol ČR 2008 své vyvrcholení. Deset reprezentačních družstev z krajů Plzeňského, Jihočeského, Karlovarského, Prahy, Středočeského, Vysočiny, Královéhradeckého, Moravskoslezského, Jihomoravského a Zlínského se utkalo v Plzni, ve Středním odborném učilišti elektrotechnickém. Celkem šedesát reprezentantů hlavní kategorie a patnáct nejlepších žáků v doprovodné kategorii prezentovalo své znalosti, ale i od-

borné dovednosti v oblasti fotovoltaických a fototermických solárních systémů, tepelných čerpadel, technologií využívajících skládkových plynů, větrných a malých vodních elektráren, nízkoenergetických a pasivních domů nebo inovací snižujících emise výfukových plynů u autobusů a osobních automobilů.

Měla jsem možnost již podruhé navštívit tento reprezentativní projekt při finálovém setkání jeho účastníků. Opět jsem se přesvědčila nejen o tom, že na našich školách vyrůstají perspektivní mladí technici, ale že jejich zájem o inovace a aplikace vědeckých poznatků do praxe je v mnoha směrech příkladný pro následování i v jiných technických odvětvích. Velmi kladně hodnotím příkladnou práci dvanáctičlenné odborné poroty, organizaci celé soutěže, vystupování jednotlivců, ale i hrdost ředitelů jejich škol na úspěchy mladých kolegů.

Výsledky hlavní kategorie

První místa obsadila družstva Jihočechů a studentů z Prahy, na druhém místě se umístila družstva Středočeského, Zlínského a Jihomoravského kraje, na třetím místě byl kraj Plzeňský, na čtvrtém Vysočina, pátém Moravskoslezský, šestém Karlovarský a sedmém Královéhradecký.

Hodnocení nejlepších jednotlivců

1. místo – Jan Hýbl ze Středočeského kraje, 3 666 bodů,
2. místo – Pavel Skarolek z hlavního města Prahy, 3 345 bodů,
3. místo – Erik Egersdorf z hlavního města Prahy, 3 287 bodů,
4. místo – Miroslav Kaňka z Jihočeského kraje, 3 248 bodů,
5. místo – Martin Vanický ze Středočeského kraje, 3 244 bodů,
6. místo – Tomáš Čermák ze Zlínského kraje, 3 178 bodů,
7. místo – Pavel Hawliczek z Moravskoslezského kraje, 3 176 bodů,
8. místo – Josef Kreuzman z Plzeňského kraje, 3 149 bodů,
9. místo – Petr Elizeus z Karlovarského kraje, 3 113 bodů,
10. místo – Ondřej Maslikiewicz z Královéhradeckého kraje, 3 102 bodů,
11. místo – Martin Pavelec z Jihomoravského kraje, 3 066 bodů,
12. místo – Radek Štika z kraje Vysočina, 2 920 bodů,

Vedlejší kategorie

Ve vedlejší kategorii hodnotila odborná porota celkem patnáct reprezentantů z osmi krajů. Jako nejlepší projekt byl vybrán vzdělávací program holešovského soukromého učiliště PaedDr. Jaromíra Stratila ze Zlínského kraje, druhé místo obsadil Marek Sonnenschein z Moravskoslezského kraje a třetí Alena Dvořáková z Jihomoravského kraje.

Setkání pro komplexní vzdělanost

Desetičlenné družstvo České republiky vytvořili nejlepší reprezentanti všech deseti krajů. Ve dnech 24. a 25. dubna přivítalo reprezentační družstva Slovenska, Německa a České republiky starobylé husitské město Tábor. Vedle prezentace a znalostního testu členů reprezentačních družstev využívali tohoto významného setkání s řediteli, učiteli a jejich žáky i odborníci z ministerstva životního prostředí, ministerstva zemědělství a Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Naši učitelé a talentovaní žáci získávali informace o strategických rozhodnutích české vlády do oblastí investic k výrobě biopaliv, elektrické energie z obnovitelných zdrojů nebo úspor energií. Tato pedagogická konference Enersol je svým za-

měřením jedinečná pro uplatnění informací ze strany státu do sektoru státního i soukromého školství. Tím se projekt v každém ročníku naplňuje z hlediska nových zkušeností z praxe i mezinárodní a národní legislativy.

Děkuji studentům za dobrou odbornou přípravu ke své profesní kariéře i uplatnění jejich znalostí v dalším občanském životě. Mám radost, že se v naší zemi vytváří velmi přátelské prostředí k setkávání odborníků s mladými lidmi pro jejich komplexní vzdělanost k novým výzvám dneška. Děkuji i učitelům a ředitelům škol, za to, že vytvářejí podmínky pro moderní přípravu naší mladé generace pro její budoucnost v souladu s výzvami globalizujícího se světa práce a ochrany životního prostředí. Samostatné poděkování patří všem samosprávným krajům, jejich zástupcům pro školství i životní prostředí a samostatně hejtmanům za podporu finanční i osobní.

*Ing. Růt Bízková,
náměstkyně ministra pro životní prostředí
Foto Marie Vavrušová,
Vzdělávací agentura Kroměříž*

BUDOUCNOST BEZ JEDŮ

Představujeme úspěšné projekty podpořené v dotačním programu MŽP pro nestátní neziskové organizace.

Mezi úspěšné projekty roku 2007 se zařadil také projekt **Sdružení Arnika** pod názvem **Perzistentní organické látky v ČR - snadný průvodce složitou problematikou**.

Projekt byl součástí dlouhodobého projektu sdružení Arnika pod názvem Budoucnost bez jedů, který je zaměřen mimo jiné na Stockholmskou úmluvu o persistentních organických polutantech (POPs).

Hlavním výstupem je didaktická mapa POPs, která vznikla ve spolupráci s Kartografií Praha. Mapa obsahuje data z dlouhodobého monitoringu ČHMÚ (voda, sedimenty, ryby), data z národní inventury POPs v ČR, provedené týmem národního centra POPs, a data z monitoringu zdravotního stavu obyvatelstva (mateřské mléko, krev). Dále mapa zachycuje informace z kauz, kterými se sdružení Arnika zabývá, nebo se jimi zabývalo v minulosti (případ bývalého skladu pesticidů v Klatovech-Lubech atd.). Mapa dále obsahuje přehled POPs zátěží a přehled potenciálních i aktuálních bodových zdrojů POPs. Během roku bude mapa distri-

buována na střední školy, odbory životního prostředí krajských úřadů a pověřených obcí a do redakcí hlavních deníků a časopisů.

Dalším výstupem z projektu je vydání studie o zátěžích DDT a dalšími pesticidy v České republice. Konkrétně byla zmapována situace kolem bývalého skladu pesticidů v Klatovech-Lubech. Jejím hlavním cílem bylo upozornit na problém, shrnout podklady a podnítit tak aktivitu plzeňského krajského úřadu.

Další realizovanou aktivitou bylo rozšíření webových stránek <http://bezjedu.arnika.org/chemicke-latky.shtml>, kde byly mimo jiné nově publikovány informace o dalších osmi persistentních látkách a vydání letáků včetně dalších tiskovin souvisejících s projektem.

*Připravila Helena Knappová,
odbor environmentálního
vzdělávání MŽP ČR,
oddělení spolupráce s NNO
www.env.cz/projekty*

ZMĚNY MEZINÁRODNÍCH SMLUV V OBLASTI ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Počátkem roku 2008 Česká republika přijala změny tří významných mnohostranných environmentálních smluv, které byly sjednány v rámci Evropské hospodářské komise OSN (EHK OSN): Úmluvy o ochraně a využívání hraničních vodních toků a mezinárodních jezer (1992), Úmluvy o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí (tzv. Aarhuské úmluvy) (1998) a Úmluvy o účincích průmyslových havárií, přesahujících hranice států (1992).

Úmluva o ochraně a využívání hraničních vodních toků a mezinárodních jezer

Změny Úmluvy o ochraně a využívání hraničních vodních toků a mezinárodních jezer, byly sjednány na 3. zasedání smluvních stran Úmluvy ve dnech 26. – 28. listopadu 2003 v Madridu. Jejich cílem je umožnit státům OSN, jež nejsou členy EHK OSN, přistoupit k Úmluvě v případě, že si to tyto státy přejí, ovšem za podmínky předchozího souhlasu zasedání smluvních stran. Změny podpoří harmonizaci právní úpravy států EHK OSN s dalšími státy a prostřednictvím výměny zkušeností také budování kapacit na podporu implementace Úmluvy ve státech mimo region EHK

OSN. Listina o přijetí změn Českou republikou byla uložena u depozitáře Úmluvy 29. ledna 2008. Vzhledem k tomu, že změny dosud ratifikovalo pouze 8 smluvních stran Úmluvy, nejsou platné. Vstoupí v platnost poté, co budou ratifikovány 23 smluvními stranami Úmluvy.

Aarhuská úmluva

Česká republika ratifikovala rovněž změnu Aarhuské úmluvy, přijatou na 2. zasedání smluvních stran konaném ve dnech 25. – 27. 5. 2005 v Almaty. Upřesňuje postupy v informování a účasti veřejnosti při rozhodování o záměrném uvolňování geneticky modifikovaných organismů (GMO) do životního pro-

středí. Přijetí změny bylo reakcí na významný pokrok v oblasti biotechnologií, a zejména v uvádění GMO do zemědělské praxe a na rozvoj mezinárodního obchodu s GMO, ke kterému došlo od roku 1998. Změna byla přijata také s ohledem na nový globální mezinárodněprávní nástroj stanovující pravidla přeshraničního pohybu živých modifikovaných organismů, kterým je Cartagenský protokol o biologické bezpečnosti sjednaný v roce 2000. Listina o přijetí změny Českou republikou byla uložena u depozitáře Úmluvy 29. ledna 2008. Změna dosud nevstoupila v platnost, protože ji ratifikovalo pouze 10 smluvních stran Úmluvy, a to včetně Evropského společenství. Podmínkou vstupu v platnost je její ratifikace třemi čtvrtinami stran Úmluvy, které ji přijaly.

Úmluva o účincích průmyslových havárií přesahujících hranice států

Další změnou, kterou ČR v poslední době přijala, je změna přílohy I Úmluvy o účincích průmyslových havárií přesahujících hranice států. Rozhodnutí změnit přílohu I Úmluvy bylo přijato na 4. konferenci smluvních stran Úmluvy ve dnech 15. – 17. listopadu 2006

v Římě. Příloha I definuje nebezpečné látky pro účely vymezení nebezpečných činností. Návrh byl předložen Evropským společenstvím a členskými státy EU. Díky provedeným změnám se znění přílohy I Úmluvy přiblíží příloze č. 1 směrnice Rady 96/82/ES o kontrole nebezpečí závažných havárií s přítomností nebezpečných látek a směrnici Evropského parlamentu a Rady 2004/105/ES, kterou byla tato směrnice změněna. Změna je v ČR v plném rozsahu promítnuta do zákona č. 59/2006 Sb., o prevenci závažných havárií. Česká republika přijala nové znění přílohy I 5. března 2008. Tato změna vstoupila v platnost uplynutím jednoho roku od data, kdy byla oznámena všem smluvním stranám, tzn. 20. března 2008.

Více informací o změnách, ale i dalších mnohostranných environmentálních smlouvách v gesci MŽP lze nalézt na webové stránce MŽP: http://www.env.cz/AIS/web.nsf/pages/mnohostrane_environmentalni_smlouvy.

*Mgr. Markéta Renéová,
odbor mnohostranných vztahů
Ministerstvo životního prostředí ČR*

MNOHOSTRANNÉ ENVIRONMENTÁLNÍ SMLOUVY

Česká republika je smluvní stranou řady mnohostranných environmentálních smluv. Tyto smlouvy lze dělit dle mezinárodních organizací, v jejichž rámci byly sjednány, následovně:

Environmentální smlouvy OSN

- Rámcová úmluva OSN o změně klimatu (UNFCCC) a Kjótský protokol
- Úmluva OSN o boji proti desertifikaci v zemích postižených velkým suchem nebo desertifikací, zejména v Africe (UNCCD)
- Mezinárodní úmluva o regulaci velrybářství
- Protokol o ochraně životního prostředí ke Smlouvě o Antarktidě

Environmentální smlouvy sjednané v rámci Programu OSN pro životní prostředí (UNEP)

- Vídeňská úmluva na ochranu ozonové vrstvy a Montrealský protokol o látkách, které poškozují ozonovou vrstvu
- Úmluva o ochraně stěhovavých druhů volně žijících živočichů (Bonnská úmluva)
- Dohoda o ochraně populací evropských netopýrů (EUROBATS)
- Dohoda o ochraně africko-euroasijských stěhovavých vodních ptáků (AEWA)
- Úmluva o biologické rozmanitosti (CBD)
- Cartagenský protokol o biologické bezpečnosti
- Úmluva o mezinárodním obchodu ohroženými druhy volně žijících živočichů a rostlin (CITES)
- Basilejská úmluva o kontrole pohybu nebezpečných odpadů přes hranice států a jejich zneškodňování
- Rotterdamská úmluva o postupu předchozího souhlasu v mezinárodním obchodu s některými nebezpečnými chemickými látkami a přípravky na ochranu rostlin (tzv. Úmluva PIC)
- Stockholmská úmluva o persistentních organických polutantech

- Rámcová úmluva o ochraně a udržitelném rozvoji Karpat

Environmentální smlouvy sjednané v rámci Evropské hospodářské komise OSN (EHK OSN)

- Úmluva o dálkovém znečišťování ovzduší přesahujícím hranice států (CLRTAP)
- Úmluva o účincích průmyslových havárií přesahujících hranice států
- Úmluva o ochraně a využívání hraničních vodních toků a mezinárodních jezer
- Úmluva o posuzování vlivů na životní prostředí přesahujících hranice států (Espoo úmluva)
- Protokol o strategickém posuzování vlivů na životní prostředí (Protokol o SEA)
- Úmluva o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí (Aarhuská úmluva)
- Protokol o registrech úniků a přenosů znečišťujících látek (Protokol o PRTR)

Environmentální smlouvy sjednané v rámci Rady Evropy

- Úmluva o ochraně evropských planě rostoucích rostlin, volně žijících živočichů a přírodních stanovišť (Bernská úmluva)
- Evropská úmluva o krajině

Environmentální smlouvy sjednané v rámci organizace OSN pro školství, vědu a kulturu (UNESCO)

- Úmluva o mokřadech majících mezinárodní význam především jako biotopy vodního ptactva (Ramsarská úmluva)

Zdroj: www.env.cz

JIZERKY SLAVÍ 40

Chráněná krajinná oblast Jizerské hory byla vyhlášena na přelomu let 1967 – 1968. Zahrnuje území Jizerských hor a jejich podhůří na ploše 368 km², lesnatost území je 73 %, což bylo také jedním z důvodů jejího vyhlášení. Na zdravotním stavu lesních porostů, půdních poměrech i kvalitě vody se negativně podepsala dlouhodobá imisní zátěž. Spolu s invazemi hmyzích škůdců a nevhodným lesním hospodařením vyvrcholila v 70. a zejména v 80. letech minulého století. Tehdy byly velkoplošně odtěženy v podstatě všechny smrkové porosty náhorní plošiny a vznikly rozsáhlé holiny, s jejichž zalesňováním se lesní hospodáři potýkají dodnes. V současné době patří CHKO Jizerské hory k velmi kontrastním územím. Na jedné straně rozsáhlé plochy mladých lesních porostů a porostů přípravných dřevin na někdejších imisních holi-

nách, na straně druhé naopak mimořádně hodnotná území se zachovalými přírodními společenstvy, zejména rozsáhlý komplex bučin na severních svazích hor, zbytky klimaxových smrčín a unikátní společenstva rašelinišť se vzácnou flórou a faunou. Významnou součástí CHKO je nelesní krajina s převažujícími loukami a pastvinami a s dochovanými stavbami tradiční lidové architektury. Cílem ochrany přírody je uchovat nejcenější ekosystémy a zároveň věnovat maximální úsilí celkové revitalizaci poškozeného přírodního prostředí, s dostatečným prostorem pro společenský a hospodářský život obcí a ekologicky únosné rekreační a sportovní aktivity. Správu území provádí Správa CHKO Jizerské hory (www.jizerskehory.nature.cz). Celoroční oslavy ke 40. výročí vyhlášení CHKO Jizerské hory nabídnou řadu zajímavých akcí nejširší i odborné veřejnosti. Více se dovíte na webu www.jizerkyslavi.cz.

*S využitím www.jizerkyslavi.cz (qá)
Foto archiv Správy CHKO JH*

Putovní výstava fotografií známých fotografů Jizerky mýma očima – vernisáž v Hejnicích.

Při Žabím festivalu se mimo jiné stavěly záchytné žabí sítě.

V Zoo Liberec byla 2. dubna 2008 otevřena jizerskohorská naučná stezka.

Zpravodaj Ministerstva životního prostředí • Ročník XVIII, číslo 5/2008 • Vychází 12x ročně • Vydává Ministerstvo životního prostředí, Vršovická 65, 100 10 Praha 10, tel. 267 122 549 • Odpovědná redaktorka Mgr. Hana Kolářová, tel. 261 910 608, e-mail hana.kolarova@tiscali.cz • Administrace a objednávky SEVT a. s., Pekařova 4, 181 06 Praha 8, tel. 283 090 352, fax 233 553 422, e-mail sevt@sevt.cz • Sazba Informica, tisk PeMa Praha • Předplatné měsíčníku Věstník a Zpravodaj MŽP s čtvrtletníkem EIA • IPPC • SEA pro rok 2008 je 800,– Kč • Číslo 5/2008 předáno do tisku 15. 4. 2008